

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวรวีวรรณ เทพธรณี

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2544

รวิวรรณ เทพธรณี : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา: ดร.รังสรรค์ พาลพ่าย, 125 หน้า

การติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีวัตถุประสงค์ในการประเมิน คือ

1. เพื่อทราบว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

1.1 หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการลงทุนในการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และสวัสดิภาพที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน

1.2 ประชาชนในหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีความสามารถในการร่วมกันบริหารและจัดการกองทุนฯ

1.3 เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองในหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา, เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

1.4 เกิดการยกระดับความเป็นอยู่และเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหนองหญ้างาม

2. เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งของหมู่บ้านซึ่งเป็นปัจจัยด้านบวกที่ช่วยส่งเสริมและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน ว่ามีปัจจัยใดบ้าง

โดยมีวิธีการในการดำเนินการคือ ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเฉพาะกรณี มีพื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิปป (CIPP Model) จากนั้นเริ่มทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม มีวิธีการเก็บข้อมูลจากข้อมูลมือสอง, การสังเกต, การสัมภาษณ์, การสอบถาม และการจัดเวทีประชาคม โดยใช้แบบรายงานต่างๆเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบแยกข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและการจัดกลุ่มข้อมูล แยกประเภทให้ตรงกับประเด็น

ที่ต้องการประเมิน เมื่อได้ข้อมูลที่ตรงตามประเด็นที่ต้องการแล้ว ทำการสรุปความ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วทำการนำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปแบบสารนิพนธ์

จากการประเมิน โครงการกองทุนของหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีผลการดำเนินการโดยสรุปดังนี้

โดยภาพรวมของการบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากการที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้าน จัดสรรให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยหมู่บ้านหนองหญ้างามมีการจัดตั้งกองทุนตามนโยบายดังกล่าว เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2544 มีการเตรียมพร้อมในด้านต่างๆ ซึ่งมีคณะกรรมการกองทุน ที่ได้รับเลือกตั้งจากชาวบ้านเป็นแกนนำในการดำเนินการ จนกระทั่งมีความพร้อมเพียงพอที่จะได้รับการจัดสรรเงินกองทุนจำนวน 1 ล้านบาท โดยหมู่บ้านหนองหญ้างามได้รับเงินโอน เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 จากนั้นทำการปล่อยเงินกู้ตามโครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ รวมปล่อยเงินกู้ทั้งสิ้น 41 ราย และ 2 กลุ่มองค์กร เป็นเงินรวม 970,000 บาท และกันไว้เป็นเงินฉุกเฉิน 30,000 บาท โดยกองทุนฯ จะทำการรับชำระหนี้เป็นรายปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาทต่อปี และข้อกำหนดอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบกองทุนฯ

เมื่อผู้กู้เงินจากกองทุนฯ ได้นำเงินที่กู้ไปลงทุนทำกิจการและประกอบอาชีพแล้วพบว่า ผลจากการทำธุรกิจ คือผู้กู้มีรายได้เพิ่มเติมจากผลกำไรที่ขายผลผลิต อีกทั้งผลผลิตบางส่วนที่ได้ยังเก็บไว้ใช้ในครอบครัว สำหรับผู้กู้ที่ประสบผลสำเร็จในธุรกิจ ก็จะได้รับประโยชน์อย่างเป็นตัวอย่าง เมื่อมีผู้มาศึกษาดูงาน ทำให้ผู้กู้มีชื่อเสียง เกิดความพอใจและภูมิใจในธุรกิจที่ทำ รวมไปถึงการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชาวบ้านและคณะกรรมการ จนส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการจัดการบริหารเงินกู้ให้เกิดดอกผล เพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้าน ส่งผลให้หมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เพราะชาวบ้านมีการประกอบอาชีพทุกครัวเรือน มีการรวมกลุ่มของบรรดาเกษตรกร อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน และจากการที่กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จนี้เอง ทำให้ท้องถิ่นเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ เพราะมีการมาศึกษาดูงานจากท้องถิ่นอื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ชุมชนอื่นรู้จักผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของหมู่บ้านหนองหญ้างาม เป็นการขยายตลาดผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านให้กว้างขวางขึ้นอีกทางหนึ่ง

สำนักวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ร่วมปรึกษา.....

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมินโครงการ ของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

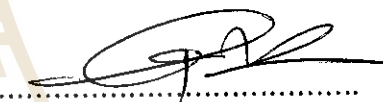

(ดร.รังสรรค์ พาลพ่าย)

กรรมการสอบ

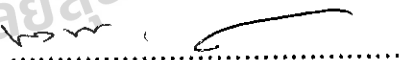

(ดร.รังสรรค์ พาลพ่าย)

(นายอุดมวิทย์ มณีวรรณ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขา
การจัดการและการประเมินโครงการ

(.....)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

๓๑.๓.๒๕๕๕

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี, ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บุคคล และกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินการวิจัย อาทิเช่น

- ดร.รังสรรค์ พาลพ่าย อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
- คณาจารย์ประจำสาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ให้คำแนะนำปรึกษาทางด้านวิชาการ
- คุณอุดมวิทย์ มณีวรรณ อาจารย์นิเทศก์
- พัฒนาการอำเภอเมืองนครราชสีมา ที่ให้คำปรึกษาด้านการปฏิบัติงานในพื้นที่ และการสร้างความคุ้นเคยกับชุมชน
- กำนัน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน และคณะกรรมการกองทุน ที่ให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการวิจัย และขอกราบขอบพระคุณพี่น้องในหมู่บ้านที่ได้ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและการอนุเคราะห์ด้านต่างๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่ให้การอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในชีวิต

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

รวิวรรณ เทพธรณี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
หน้าอำนวยการ	ค
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	2
3. กรอบความคิดทฤษฎี	2
4. วิธีดำเนินการ	3
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ	6
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ	7
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและ ชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544	9
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	10
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	12
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	13
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล	14
8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง	16
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ	17

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	18
1. วิธีการประเมินโครงการ	18
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	19
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ	20
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ	23
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล	25
6. การวิเคราะห์ข้อมูล	25
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	28
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน	28
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม	43
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้รู้	54
4. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง	60
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ	60
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	63
1. สรุปและอภิปรายผล	63
2. ข้อเสนอแนะ	67
บรรณานุกรม	68
ภาคผนวก ก	
ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี	
ภาคผนวก ข	
ระเบียบกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม	
อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา	
ภาคผนวก ค	
ภาพกิจกรรมกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม	

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1	แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร	37
ตารางที่ 2	แสดงอาชีพของประชากรหมู่บ้านหนองหญ้างาม	39
ตารางที่ 3	แสดงจำนวนผลผลิตภายในหมู่บ้าน	40
ตารางที่ 4	แสดงจำนวนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน	40
ตารางที่ 5	แสดงรายได้ของประชากรหมู่บ้านหนองหญ้างาม	41
ตารางที่ 6	แสดงภาวะหนี้สินของประชากรหมู่บ้านหนองหญ้างาม	41
ตารางที่ 7	แสดงข้อมูลการรวมกลุ่มภายในหมู่บ้านหนองหญ้างาม	42
ตารางที่ 8	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพทำสวนชมพู่	54
ตารางที่ 9	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพทำสวนผักชนิดต่างๆ	55
ตารางที่ 10	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพทำนา	55
ตารางที่ 11	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพเลี้ยงปลาชุก	56
ตารางที่ 12	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพเลี้ยงเป็ดและไก่	56
ตารางที่ 13	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพเลี้ยงหมู	57
ตารางที่ 14	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพค้าขาย	57
ตารางที่ 15	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพซ่อมรถจักรยานยนต์	58
ตารางที่ 16	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพช่างเสริมสวย	58
ตารางที่ 17	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว	59
ตารางที่ 18	แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ที่อาชีพกลุ่มแม่บ้านผลิตขนมเบเกอรี่	59

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ชุมชนไทยในอดีตมีวิถีชีวิตแบบพึ่งพาตนเอง อยู่กับธรรมชาติ เป็นสังคมที่มีความเอื้ออาทรต่อกัน แต่ปัจจุบันวิถีชีวิตของคนในสังคมเปลี่ยนแปลงไป เศรษฐกิจของประเทศเจริญก้าวหน้าขึ้น รายได้ของประชากรเพิ่มสูงขึ้น แต่การกระจายรายได้ยังไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนในระดับฐานรากของประเทศ ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมา เช่น สังคมเกิดความอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น

ดังนั้น นอกจากจะมุ่งพัฒนาเฉพาะเศรษฐกิจเพียงด้านเดียว จำเป็นต้องทำการพัฒนาสังคมแบบบูรณาการ โดยพัฒนาด้านสังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้คิดเป็น ทำเป็น รู้จักการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหาได้ เพื่อให้มนุษย์หันมาพึ่งพาตนเองได้อย่างเหมาะสมและมากที่สุด ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ซึ่งจะมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลปัจจุบัน ซึ่งเน้นแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับภาคีรัฐ

จากปรัชญานี้เอง จึงก่อให้เกิดนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ฯพณฯ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร คือ การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยการจัดสรรเงินสนับสนุนแห่งละ 1 ล้านบาท เพื่อเน้นการเรียนรู้ที่จะพึ่งพาตนเองของชุมชนหมู่บ้าน จนเกิดความเข้มแข็งในชุมชนหมู่บ้าน ให้ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคตและจัดการหมู่บ้านและชุมชน ด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง รวมไปถึงเป็นการเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างภาคชุมชน ราชการ เอกชน และประชาสังคม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นระดับหนึ่ง อีกทั้งยังเป็น โครงการเพิ่มแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน

โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ เป็นโครงการที่เร่งด่วนและเป็นโครงการใหม่ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อที่จะได้ทราบถึงศักยภาพของชุมชนและผลการดำเนินการ โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกรณีศึกษา กองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ว่าดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาลมากน้อยเพียงใด

ภายใต้การเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ ตามโครงการ
เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบล
หนองกระทุ่ม อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์
ในด้านต่างๆต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

1.1 หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการลงทุนในการ
พัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และสวัสดิภาพที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน

1.2 ประชาชนในหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีความสามารถในการร่วมกันบริหารและ
จัดการกองทุนฯ

1.3 เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองในหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนา
ความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา, เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

1.4 เกิดการยกระดับฐานะความเป็นอยู่และเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน
หนองหญ้างาม

2. เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งของหมู่บ้านซึ่งเป็นปัจจัยด้านบวกที่ช่วยส่งเสริมการดำเนินงาน
กองทุนฯ และปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน ว่ามีปัจจัยใดบ้าง

กรอบความคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีที่ผู้วิจัยใช้เป็นต้นแบบและเป็นส่วนร่วมในการประเมินโครงการ
กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

แนวคิดการประเมินสถานะชนบทแบบเร่งด่วน (Rapid Rural Appraisal : RRA)

เป็นวิธีการเรียนรู้เงื่อนไขและสถานะแวดล้อมของคน และสภาพแวดล้อมของสังคมชนบท
ภายใต้ระยะเวลาและเงื่อนไขที่จำกัด ซึ่งประมาณไม่มากนักและมีประสิทธิภาพ โดยการทำงาน
ร่วมกันของทีมสหวิชาการอย่างน้อย 3 ด้าน วิธีการ RRA ให้ความสำคัญอย่างมากกับการเรียนรู้และ
ปฏิสัมพันธ์ในการทำงานระหว่างสมาชิกในทีมสหวิชาการด้วยกันเอง และระหว่างผู้ใช้ RRA กับ
ชาวบ้าน และสภาพแวดล้อมของชาวบ้านที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมไปถึงมีการใช้ประโยชน์จาก
ข้อมูลที่ศึกษาไว้ล่วงหน้า (ข้อมูลมือสอง) การสังเกตโดยตรง และการสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแนวคิด
ที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินสถานะกองทุนภายใต้ระยะเวลาที่จำกัดได้

(สุริยา สมุทคุปต์, เอกสารประกอบการบรรยาย “ ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ” ชุติวิชาการวิจัยชุมชน: 15 ธันวาคม 2544)

แนวคิดการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นการรวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการ และการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเข้าด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหาศึกษาแนวทางแก้ปัญหา วางแผนดำเนินการเพื่อแก้ปัญหา ปฏิบัติตามแผนและติดตามประเมินผล โดยทุกขั้นตอนมีสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมด้วย เน้นการให้ความสำคัญกับข้อมูลและความคิดของชาวบ้าน การเก็บข้อมูลเป็นการแลกเปลี่ยนข่าวสารแบบ Two-way Communication และการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ระหว่างนักวิจัยและชาวบ้าน เป็นอีกแนวความคิดหนึ่งซึ่งช่วยให้ข้อมูลเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านที่รวบรวมได้ มีพื้นฐานมาจากความคิดของชาวบ้าน และมีความใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริง (rajabhat, www, 2001)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model)

แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบชีพพี เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนด ข้อมูลที่ต้องการ รวมไปถึงการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกต่างๆในการตัดสินใจ โดยแนวคิดพื้นฐานของการประเมินแบบนี้คือ ต้องทำการประเมินโครงการควบคุมการเริ่มดำเนินกิจกรรมต่างๆของโครงการ เพื่อที่จะได้ทราบว่า ในระหว่างการดำเนินงานนั้นมีข้อบกพร่องอย่างไร แล้วนำข้อมูลที่ได้ออกไปพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินโครงการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น จนกว่าจะสิ้นสุดโครงการ โดยมีขั้นตอนการประเมิน 3 ขั้นตอน คือ

1. ทำการกำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการเกี่ยวกับโครงการนั้นๆ
2. ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
3. ทำการวิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอแนวทางเลือกต่อผู้บริหารเพื่อการตัดสินใจ

(กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา, 2545)

วิธีดำเนินการ

ในการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1. รูปแบบการวิจัย เป็นลักษณะของการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาข้อมูลเฉพาะกรณี โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่างๆ รวมทั้งการวิจัยภาคสนามเป็นหลัก

2. การเลือกพื้นที่ / กรณีศึกษา ศึกษาจากการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากผู้ทำการวิจัยเป็นนักศึกษาที่เลือกพื้นที่นี้ในการปฏิบัติงาน โดยขอบเขตของการศึกษาจึงต้องศึกษาข้อมูลของหมู่บ้านนี้

3. การเลือกทฤษฎีในการประเมิน ผู้วิจัยได้ทำการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในพื้นที่รับผิดชอบ ด้วยกระบวนการประเมินแบบมีส่วนร่วมโดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิพพ์ (CIPP Model) ซึ่งเป็นรูปแบบของการประเมินโครงการที่กำหนดให้ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

4. การเลือกผู้ให้ข้อมูล การเก็บข้อมูลในด้านต่างๆจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากชุมชน และจากชาวบ้าน เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลต่างๆอย่างถูกต้อง ครบถ้วน ผู้ทำการวิจัยมีหลักในการเลือกผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของหมู่บ้าน

4.1.1 กลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้าน จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติศาสตร์และความเป็นมาของหมู่บ้าน การตั้งถิ่นฐาน การขยายตัวของประชากร การขยายตัวของหมู่บ้าน รวมไปถึงบริบทอื่นๆของหมู่บ้าน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ใช้ชีวิตอยู่ในหมู่บ้านมานาน ย่อมรู้เรื่องราวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันของหมู่บ้าน โดยสอบถาม 20 % ของจำนวนผู้อาวุโสของหมู่บ้าน

4.1.2 กลุ่มผู้นำหมู่บ้าน จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ปัญหาภาพรวมในหมู่บ้าน เกี่ยวกับด้านต่างๆ วิธีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้าน ลักษณะการรวมกลุ่ม การให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ และความสามัคคีของคนในหมู่บ้าน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มผู้นำในการทำกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน เป็นผู้รับข่าวสารจากทางภาครัฐและนำไปถ่ายทอดต่อให้แก่ชาวบ้าน และเป็นรับข่าวสารของชาวบ้านนำเสนอต่อภาครัฐที่รับผิดชอบ โดยจะสอบถามกลุ่มผู้นำของหมู่บ้านทั้งหมด (15 ท่าน)

4.1.3 ประชาชนในหมู่บ้าน จะทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ระบบนิเวศน์ของชุมชน เช่น ทำเลที่ตั้ง สภาพที่ดิน ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ เป็นต้น รวมไปถึงบริบทหมู่บ้านและระบบสังคมวัฒนธรรม เช่น ระบบเครือญาติ ผู้นำชุมชน เศรษฐกิจ ฯลฯ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้เป็นผู้ที่สัมผัสกับชุมชนอย่างใกล้ชิด พฤติกรรมที่เกิดขึ้นล้วนแล้วแต่มาจากการกระทำของคนกลุ่มนี้ทั้งสิ้น จะสอบถามประมาณ 20 % ของประชาชนในหมู่บ้าน โดยเน้นที่บุคคลที่เป็นหัวหน้าครอบครัว

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับงานกองทุนหมู่บ้าน

4.2.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการจัดเตรียมเอกสาร กระบวนการจัดตั้งกองทุน ระเบียบการบริหารจัดการกองทุน ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นของผู้กู้เงินเฉพาะราย รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการบริหารและจัดการ

กองทุนในภาพรวมของหมู่บ้าน เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานกองทุนฯ ตั้งแต่เริ่มแรก จนครบวาระการเป็นตัวแทน ย่อมทราบข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับงานกองทุนฯ โดยทำการศึกษาข้อมูลจากคณะกรรมการทั้งหมด (15 ท่าน)

4.2.2 กลุ่มบุคคลผู้กู้เงิน จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนฯ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนฯ ข้อดี-ข้อเสียของกองทุนฯ รายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินโครงการตามที่อยู่กู้เงิน รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้ เป็นผู้ที่ได้ใช้ประโยชน์จากการกู้เงินกองทุนฯ มาเพื่อดำเนินโครงการ ย่อมทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการของตนเองเป็นอย่างดี โดยทำการศึกษาข้อมูลจากผู้ทุกคน

4.2.3 กลุ่มสมาชิกกองทุนที่ไม่ได้กู้เงิน จะศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติต่างๆที่มีต่อกองทุนฯ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนฯ ข้อดี-ข้อเสียของกองทุนฯ และเหตุผลว่าทำไมจึงไม่ขอกู้เงิน โดยใช้ตัวแทนประมาณ 20 % ของกลุ่ม

4.2.4 กลุ่มชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกของกองทุน จะสอบถามข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับ รู้จักกองทุนหรือไม่ ถ้ารู้จักมีทัศนคติต่อกองทุนฯ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกองทุนฯอย่างไร ทราบถึงข้อดี-ข้อเสียของกองทุนฯหรือไม่ และเหตุใดจึงไม่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของกองทุนฯ โดยใช้ตัวแทนประมาณ 20 % ของกลุ่ม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ ดังต่อไปนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสาร และหลักฐานต่างๆ (documentary data) เช่น เอกสารเกี่ยวกับตำบลหนองกระทุ่ม และหมู่บ้านหนองหญ้างาม แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ขององค์การบริหารส่วนตำบล สถิติตัวเลข รายงานการศึกษา รวมทั้งแผนที่ที่เกี่ยวข้อง

5.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาวิจัยภาคสนาม (field research) ส่วนใหญ่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างโดยตรง (direct interview) ทีละคน (individual) และเป็นกลุ่ม (group) แล้วแต่โอกาสอำนวย และมีการใช้แบบสอบถาม (questionnaire) นอกจากนี้ข้อมูลบางส่วนยังได้จากการสัมภาษณ์อย่างละเอียดในแนวลึก (in-dept interview) โดยใช้การพูดคุยสนทนาพร้อมกับการสอบถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยตรง รวมไปถึงการจัดเวทีประชาคมในระดับต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างหลากหลายมากขึ้น และอยากให้ชาวบ้านได้ร่วมคิดร่วมออกความคิดเห็น และร่วมวิจารณ์ประเด็นต่างๆร่วมกัน ในส่วนนี้ได้มีการบันทึกการสนทนาโดยใช้สมุดบันทึก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

5.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตสภาพการณ์ต่างๆในสนาม (field observation data) ตามที่โอกาสอำนวย ข้อมูลส่วนนี้เป็นเพียงข้อมูลเสริมเท่านั้น ซึ่งได้จากการสังเกตก่อน, หลัง หรือขณะสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง รวมทั้งสังเกตสภาพแวดล้อม หรือ ภูมิประเทศ

ประกอบด้วย เช่น การสังเกตความสามัคคีร่วมมือกันของสมาชิกกองทุนฯ ในการประชุมแต่ละครั้ง การประสานงานกัน หรือสังเกตสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

6. การจัดระบบและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล โดยพิจารณาจากข้อมูลที่รวบรวมได้ ว่าตรงกับคำถามตามกรอบข้อมูลที่ตั้งไว้ ทำการจัดประเภทและแยกแยะหมวดหมู่ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ เพื่อง่ายต่อการเชื่อมโยงข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูลกับตัวชี้วัดและเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ และทำการวิเคราะห์ภาพรวมโครงการ เชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมของโครงการ

7. การนำเสนอผลการประเมินโครงการ รายงานผลการประเมินโครงการการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นำเสนอแยกเป็น 5 บท ดังต่อไปนี้

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ติดตามการประเมินโครงการ

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. ได้ทราบและมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกองทุนฯ การดำเนินงาน และผลการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม

2. มีความรู้ ความเข้าใจ และได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยสนับสนุน การดำเนินงานของกองทุนฯ รวมไปถึงมีความรู้ ความเข้าใจในปัจจัยด้านลบ ที่เป็นอุปสรรคของ การดำเนินงานของกองทุนฯ

บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเอา ข้อมูล หลักการสำคัญ และเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง รวมไปถึงรูปแบบของการประเมินงานกองทุนหมู่บ้าน ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมมาเพื่อใช้ประกอบการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ มีทั้งหมด 9 ด้าน ดังนี้

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
7. หลักการประเมินโครงการ รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล
8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ คือ การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

รัฐบาลยุคปัจจุบันมีนโยบายเร่งด่วนและสำคัญยิ่ง ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่มเพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยรัฐจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท เพื่อให้เป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริม และสร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็กในครัวเรือน พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

จากนโยบายดังกล่าวข้างต้นจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1.2.1 ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลตนเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์ ธนาคารหมู่บ้าน กองทุนอาชีพต่างๆ กองทุนสวัสดิการ ฯลฯ

1.2.2 การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนของเงินอุดหนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนอื่นๆ ที่หน่วยราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและเกื้อกูลกัน

1.2.3 การปฏิรูประบบราชการแผ่นดิน ตามแนวทางให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา การพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยส่วนราชการเป็นผู้สนับสนุนในด้านวิชาการและด้านการจัดการกองทุน

1.2.4 การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและควมมีประสิทธิภาพ

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1.3.1 เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองสำหรับการลงทุนเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การสร้างกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชน

1.3.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง

1.3.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพและส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.3.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.3.5 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง

ซึ่งในการทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ ได้นำแนวนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ที่กล่าวแล้วข้างต้น มาเป็นหลักที่ใช้ประกอบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งประเด็นสำคัญของระเบียบหมวดนี้ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง ซึ่งเรียกว่า “ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ” ประกอบไปด้วย ประธาน, รองประธาน, กรรมการ, เลขานุการ, ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ มีการกำหนดวาระการดำรงตำแหน่งและเงื่อนไขการพ้นจากตำแหน่ง, กำหนดจำนวนองค์ประชุม, การประชุมของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการ รวมไปถึงเบี้ยประชุมซึ่งเป็นค่าตอบแทน, กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ, กำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรคของงานกองทุนฯ ต่อคณะรัฐมนตรี

หมวด 2 สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ซึ่งกล่าวถึงการให้มีสำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ต่างๆของสำนักงาน เช่น ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของกองทุนฯ, ประชาสัมพันธ์ ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานกองทุนฯ ฯลฯ

2.2 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ประกอบไปด้วย 9 หมวดคือ

หมวด 1 ว่าด้วยชื่อความทั่วไป

หมวด 2 ว่าด้วยกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

หมวด 3 ว่าด้วยคณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง

หมวด 4 ว่าด้วยคณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

- หมวด 5 ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 6 ว่าด้วยกองทุนและสมาชิกกองทุน
- หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- หมวด 8 ว่าด้วยการทำบัญชีและการตรวจสอบ
- หมวด 9 ว่าด้วยบทเฉพาะกาล

(ดูรายละเอียดระเบียบดังกล่าวได้จาก ภาคผนวก ก)

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับการติดตามสังเกตการณ์เกี่ยวกับการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น มีความสำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เนื่องจากความสำเร็จของการดำเนินงานกองทุนฯ ส่วนหนึ่งนั้นมาจากคณะกรรมการกองทุนฯ ซึ่งต้องผ่านกระบวนการเลือกคณะกรรมการกองทุน ตามข้อที่ 41 หมวด 9 (บทเฉพาะกาล) ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 ซึ่งกล่าวโดยสรุป คือ

1. ให้ทำการจัดการประชุมหัวหน้าครัวเรือน โดยมีจำนวนไม่น้อยกว่าสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดในหมู่บ้าน
2. การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯต้องเป็นไปตามมติของที่ประชุม โดยคณะกรรมการกองทุนฯที่ถูกเลือกจะต้องมีคุณสมบัติเป็นไปตามข้อ 17 ของระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้
 1. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านนั้นไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นคณะกรรมการกองทุน
 2. มีอายุไม่ต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์
 3. มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจการชุมชน ไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางด้านการงาน รวมทั้งยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย
 4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย ไร้ความสามารถ หรือเสมือนคนไร้ความสามารถ
 5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือความผิดพลาดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งที่เสียสิทธิตามมาตรา 68 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

กรรมการกองทุนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปี เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระให้กรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ จัดให้มีการคัดเลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่ง แทนกรรมการกองทุนซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นภายในระยะเวลา 30 วัน ซึ่งผู้ที่ได้รับคัดเลือกอาจเป็นคนเดิมก็ได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกิน 2 วาระติดต่อกันไม่ได้ ส่วนกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งในกรณีอื่นๆ คือ

1. ตาย

2. ลาออก

3. คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนกรรมการกองทุนทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

4. ที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

5. มีลักษณะต้องห้าม คือ

- เป็นบุคคลล้มละลาย

- ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาของศาล

- ต้องคำพิพากษาว่ามีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน

- ให้ออก ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ รัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือสร้างความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่หน่วยงานที่สังกัด

6. คณะกรรมการให้ออกเนื่องจากมีหลักฐานที่เชื่อได้ว่าเป็นผู้ขาดคุณสมบัติของกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

4. แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้น ก็เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนฯ ได้ทำการประเมินความพร้อมด้านต่างๆภายในหมู่บ้านหรือชุมชนของตนเองตามสภาพของความเป็นจริง เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบาย และแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เจริญก้าวหน้าในด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยมีข้อมูลด้านต่างๆที่ต้องประเมินดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้าน / ชุมชน

จะเป็นการประเมินข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากรและจำนวนครัวเรือน, อาชีพ, ผลผลิตและการแปรรูปผลผลิตในหมู่บ้าน รวมไปถึงรายได้เฉลี่ยของประชากรภายในหมู่บ้าน

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

จะประเมินข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมประชุมเพื่อคัดเลือกคณะกรรมการฯและวิธีการคัดเลือก, วันที่ทำการคัดเลือก รวมไปถึงรายชื่อ คุณสมบัติ และประสบการณ์ของคณะกรรมการฯ ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาของคณะกรรมการฯ

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

เป็นการประเมินถึงความพร้อมด้านการจัดทำระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ รวมไปถึงข้อกำหนดในเรื่องต่างๆที่จำเป็นต้องมีในกฎระเบียบ และวิธีการกำหนดระเบียบข้อบังคับว่าเป็นไปอย่างไร

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชนเมือง

เป็นการประเมินความพร้อมเกี่ยวกับจำนวนกลุ่ม / องค์กรชุมชน และกิจกรรมต่างๆของกลุ่มที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้าน / ชุมชน, สมาชิกประเภทต่างๆของกองทุนหมู่บ้าน / ชุมชน, จำนวนเงินที่สมาชิกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับกองทุนฯ รวมไปถึงการเปิดบัญชีเงินฝากกับธนาคาร และการเชื่อมโยงหรือมีความร่วมมือกับเครือข่ายนอกหมู่บ้าน / ชุมชน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเมื่อได้รับการสนับสนุนเงิน 1,000,000 บาท

ซึ่งจะเป็นการประเมินถึงวิธีการในการบริหารเงินให้มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงและให้มีการหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง, กิจกรรมที่ให้กู้ยืมรวมไปถึงข้อกำหนดและเงื่อนไขอื่นๆ, หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้, การแก้ไขปัญหาการไม่ใช้คืนเงินต้นและดอกเบี้ย, การจัดสวัสดิการให้กับประชาชนในหมู่บ้าน รวมไปถึงประเมินตนเองว่ามีความพร้อมที่จะรับเงินจัดสรรจากรัฐบาลหรือไม่

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

กฎ ระเบียบ และข้อบังคับ เป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานกองทุนฯ เนื่องจากเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันของหมู่บ้าน หากกำหนดขึ้นด้วยความถูกต้อง รัดกุม ก็จะเป็นเครื่องมือที่นำไปสู่ความสำเร็จของการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองซึ่งระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีการกำหนดสาระสำคัญเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ต่อไปนี้ (ดูรายละเอียดที่ภาคผนวก ข)

- 5.1 ที่ตั้งกองทุน
- 5.2 วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งกองทุน
- 5.3 แหล่งที่มาของเงินทุน
- 5.4 คุณสมบัติของสมาชิก
- 5.5 การสมัครเข้าเป็นสมาชิก
- 5.6 การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก
- 5.7 คณะกรรมการกองทุนและอำนาจหน้าที่
- 5.8 การรับเงิน, การจ่ายเงินของคณะกรรมการฯ
- 5.9 การพิจารณาอนุมัติเงินกู้ การกู้ยืมเงิน และการชำระคืนเงินกู้
- 5.10 การจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี
- 5.11 การจัดทำบัญชีกองทุนฯ

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำหรับการพิจารณาเงินกู้ คณะกรรมการกองทุนต้องดำเนินการตาม หมวด 7 ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. ผู้ประสงค์ขอกู้เงินต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน ขึ้นขอกู้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด
2. การอนุมัติเงินกู้รายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท หากเกินกว่านี้ให้เรียกประชุมสมาชิกเพื่อพิจารณา แต่ต้องไม่เกิน 50,000 บาท
3. กรณีมีมติอนุมัติการกู้ยืมเงินตามคำขอ ให้ดำเนินการทำสัญญากู้ยืมเงินกับผู้ได้รับอนุมัติให้กู้และดำเนินการทางด้านธนาคาร
4. การชำระคืนเงินต้นพร้อมทั้งดอกเบี้ยให้ผู้ชำระให้แล้วเสร็จภายใน 1 ปี นับจากวันที่ทำสัญญา โดยทำการส่งคืน ณ ธนาคาร และนำหลักฐานการชำระคืนไปมอบให้คณะกรรมการฯ

5. กรณีผู้กู้ผิดสัญญาไม่ชำระคืนตามเงื่อนไขที่กำหนดในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามที่กำหนดในระเบียบ เว้นแต่ได้รับการผ่อนผันตามมติเสียงเกินกึ่งหนึ่งจากที่ประชุมสมาชิก

6. กรณีผู้กู้นำเงินไปใช้นอกกรอบวัตถุประสงค์โดยปราศจากเหตุผลอันสมควร ให้กรรมการฯมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยคืน

สำหรับกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม คณะกรรมการฯมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ดังต่อไปนี้

1. ยื่นความจำนงค์ขอกู้เงินกองทุนฯ พร้อมเขียนโครงการให้ชัดเจนว่าต้องการกู้เงินเพื่อวัตถุประสงค์อะไร ระบุรายละเอียด และแผนการใช้จ่ายเงินอย่างชัดเจน

2. คณะกรรมการกองทุนฯพิจารณาโครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้ ถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการนั้นๆ หากโครงการใดมีโอกาสเป็นไปได้สูงและเป็นประโยชน์ต่อทั้งครอบครัวและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน จึงจะได้รับพิจารณาให้กู้

3. หนึ่งครัวเรือนสามารถยื่นขอกู้ได้หลายโครงการ แต่จะพิจารณาโครงการของหัวหน้าครอบครัวถึงความเป็นไปได้ และจะอนุมัติให้กู้ก่อนผู้อาศัย

4. กรรมการกองทุนฯจะพิจารณาลักษณะของโครงการ โดยจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ต้องเป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำสวน, เลี้ยงสัตว์, ลงทุนเพื่อค้าขาย, เพิ่มศักยภาพในการทำงาน เช่น ซื่ออุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพ รวมไปถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายด้วย

5. พิจารณาประวัติผู้ขอกู้และผู้ค้ำประกัน รวมไปถึงหลักทรัพย์ของผู้กู้ว่าจะสามารถชดเชยหนี้คืนให้แก่กองทุนฯได้หรือไม่ รวมไปถึงพิจารณาภาระหนี้สินของผู้กู้และผู้ค้ำประกันด้วย

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพพีโมเดล

จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชีพพีโมเดล” ในหนังสือรวมบทความทางการประเมินโครงการ [สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544] ดังนี้

รูปแบบของการประเมินแบบชีพพีโมเดล จะมีการทำการประเมินว่าโครงการนั้นดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมไปถึงยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมของโครงการ รวมไปถึงมีการประเมินผลสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อดูผลสำเร็จของโครงการด้วย โดยจะมีการทำการประเมินเพื่อช่วยในการตัดสินใจ ในด้านต่างๆทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1. การประเมินสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งจะช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์ โดยจะเน้นความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม,

ความต้องการและเงื่อนไขที่เป็นจริงต่างๆที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม การประเมินสภาวะแวดล้อม มี 2 วิธี คือ Contingency Mode เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมเพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลมาใช้พัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ และอีกวิธีหนึ่งคือ Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริงกับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ซึ่งจะทำให้เราทราบว่าวัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อทำการกำหนดรูปแบบของโครงการ ซึ่งจะเป็นการจัดหาข้อมูลเพื่อใช้ในการตัดสินใจความเหมาะสมของแผนงานต่างๆที่จัดขึ้น ว่ามีส่วนช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ โดยมักจะทำการประเมิน 3 ด้าน คือ

2.1 ความสามารถของหน่วยงานหรือตัวแทนในการจัดโครงการ

2.2 ยุทธวิธีที่ใช้ในการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ

2.3 การได้รับความช่วยเหลือในด้านต่างๆซึ่งจะช่วยให้โครงการดำเนินไปได้ เช่น เวลา, เงินทุน, อุปกรณ์และเครื่องมือ, อาคารสถานที่ เป็นต้น

การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้ เป็นการทบทวนพิจารณาและจะทำการวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ ซึ่งการประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ในการประเมินใหญ่ๆอยู่ 3 ประการ คือ

3.1 เพื่อค้นหาและทำนายข้อบกพร่องของกระบวนการ หรือการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามขั้นตอนที่วางไว้

3.2 เพื่อรวบรวมสารสนเทศสำหรับผู้ตัดสินใจวางแผนงาน

3.3 เพื่อเป็นรายงานสะสมถึงการปฏิบัติงานต่างๆที่เกิดขึ้น

ส่วนประกอบสำคัญของการประเมินกระบวนการ ก็คือ การจัดหานักประเมินกระบวนการ, เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ, การประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องในแผนงาน และการปรับปรุงโครงสร้างของการประเมินอย่างสม่ำเสมอ

โดยสรุปแล้วภายใต้การประเมินกระบวนการ ก็เพื่อให้ได้มาซึ่งสารสนเทศ ซึ่งจะถูกวิเคราะห์ รวบรวมและนำเสนอต่อผู้ดำเนินโครงการที่ต้องการสารสนเทศนั้น เพื่อทำการคาดคะเนล่วงหน้า, การปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา และบันทึกสารสนเทศสำหรับแปลความหมายของความสำเร็จของโครงการ

4. การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดและแปลความหมายของความสำเร็จ ทั้งในระหว่างปฏิบัติตามโครงการและเมื่อสิ้นสุดโครงการ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการประเมินผลผลิต จะดูว่าการกำหนดวัตถุประสงค์นำไปใช้ได้หรือไม่ เกณฑ์ในการวัดที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการทำกิจกรรมคืออะไร แล้วเปรียบเทียบผลที่วัดมาได้ด้วยมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ก่อน และแปลความหมายถึงเหตุของสิ่งต่างๆที่เกิดขึ้น โดยอาศัยการประเมินสถานะแวดล้อม, ปัจจัยเบื้องต้น และกระบวนการร่วมด้วย

โดยการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดการประเมินแบบชีพพีโมเดลดังกล่าวโดยสังเขปข้างต้น มาเป็นรูปแบบหลักของการประเมิน

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นโครงการที่จัดตั้งขึ้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนฯที่จะได้รับการจัดสรรเงินทุน ให้มีการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจของชุมชนอย่างต่อเนื่องและมั่นคง โดยการสร้างโอกาสให้บัณฑิตว่างงานเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต การจัดการและการประเมินโครงการ นำความรู้ในหลักสูตรเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการกองทุนฯให้มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านต่างๆเพื่อนำไปสู่การประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การดำเนินโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นับว่าประสบผลสำเร็จที่สามารถประเมินได้ในขณะนี้ระดับหนึ่งคือ มีการรายงานผลความก้าวหน้านโยบายกองทุนฯ รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานของแต่ละกองทุน ภายใต้การรับผิดชอบของบัณฑิตแต่ละคน เป็นระยะๆอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มโครงการ รวมไปถึงผลการจัดเวทีชาวบ้านเกี่ยวกับเรื่องต่างๆของงานกองทุนฯ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง นอกจากนี้เมื่อสิ้นสุดโครงการยังต้องติดตามประเมินผลสำเร็จของโครงการนี้จากจำนวนบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการโครงการ, จำนวนเงิน 1 ล้านบาทของแต่ละกองทุน ยังคงอยู่ และรายงานผลการวิจัยของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่มีคุณภาพ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นดัชนีวัดผลสำเร็จของโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล คือ สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics) เป็นค่าสถิติที่แสดงลักษณะและแปลผลอย่างครอบคลุมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่านั้น โดยค่าสถิติที่ได้มีการนำมาใช้อย่างสม่ำเสมอ ดังนี้

1. การแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. การวัดค่ากลางของข้อมูล ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean), ฐานนิยม (Mode), มัชยฐาน (Median)
4. การวัดการกระจายของข้อมูล ดังนี้ ค่าพิสัย (Range), ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

โดยค่าสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์นั้นเหมาะสมกับแต่ละระดับข้อมูล ดังนี้

ระดับข้อมูล	สถิติที่ใช้
นามบัญญัติ	ร้อยละ ฐานนิยม
อันดับบัญญัติ	มัชยฐาน ส่วนเบี่ยงเบนควอไทล์
ช่วงบัญญัติ	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

(กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา, 2545)

บทที่ 3

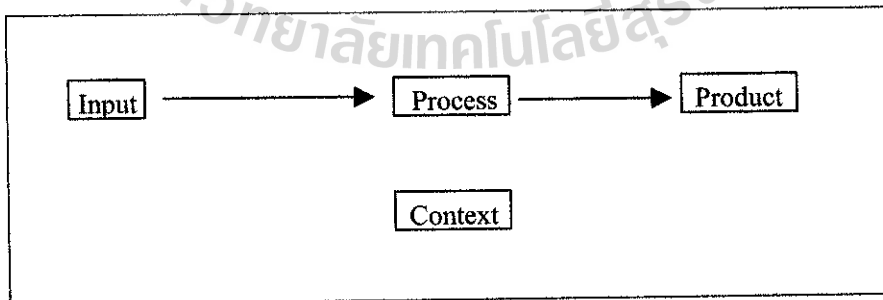
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อต้องการทราบข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้แล้วในบทที่ 1 ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลดังกล่าว จึงต้องดำเนินการประเมินโครงการตามวิธีการต่างๆ ทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้

1. วิธีการประเมินโครงการ
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิธีการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์ฉบับนี้เป็นการเสนอข้อมูลของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมืองฯ จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งการประเมินโครงการนั้นเป็นการประเมินเชิงระบบ ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบการประเมินแบบซิปปโมเดล (CIPP Model) มี 4 ส่วนที่จะต้องทำการประเมิน คือ บริบท (Context), ปัจจัยนำเข้า (Input), กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) ดังแผนภาพของระบบง่าย ๆ ดังภาพ

แผนภาพแสดงระบบตามแนวคิดการประเมินแบบซิปปโมเดล

โดยการประเมินกองทุนหมู่บ้านจะแบ่งการประเมินเชิงระบบออกเป็น 2 หน่วยระบบย่อย คือ - หน่วยระบบการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ สมมติให้เป็นหน่วยระบบ A

- หน่วยระบบการดำเนินงานกิจการของผู้กู้แต่ละราย สมมติให้เป็นหน่วยระบบ B โดยทั้งสองหน่วยระบบย่อยจะทำการประเมินในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1 การประเมินบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพแวดล้อมทั่วไปของหมู่บ้าน ซึ่งส่งผลต่อทั้งสองหน่วยระบบย่อยของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เช่น ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน สภาพปัจจุบันในด้านต่างๆ เป็นต้น และมีการประเมินบริบทเฉพาะตัว กรณีหน่วยระบบ B เช่น อาชีพหลัก, รายได้ของครอบครัวผู้กู้, ภาวะหนี้สินของผู้กู้ เป็นต้น

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ซึ่งจะเป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของทั้งสองหน่วยระบบย่อย คือ หน่วยระบบ A เช่น นโยบายของรัฐบาล, เงิน 1 ล้านบาท และหน่วยระบบ B เช่น เงินกู้, การดำเนินงานกิจการของผู้กู้ เป็นต้น

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ซึ่งจะเป็นการประเมินกระบวนการของทั้งสองหน่วยระบบ คือ หน่วยระบบ A เช่น การคัดเลือกผู้กู้, การรับชำระหนี้ รวมไปถึงหน่วยระบบ B เช่น การดำเนินธุรกิจของผู้กู้, การจัดหาวัตถุดิบและการตลาด เป็นต้น

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นในทั้งสองหน่วยระบบ ทั้งผลที่เกิดขึ้นโดยตรงและผลกระทบทางตรงและทางอ้อมในแง่ดีและไม่ดี คือ หน่วยระบบ A เช่น ยอดเงินที่ให้กู้, จำนวนผู้กู้ และหน่วยระบบ B เช่น รายได้เป็นตัวเงิน, ผลผลิตที่เป็นสิ่งของ เป็นต้น

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการทำการประเมินกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ใกล้เคียงกับความเป็นจริง ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลทั้งจากประชากรและมีการสุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างได้มาของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้

2.1 ประชากร จะศึกษาข้อมูลจากสมาชิกทั้งหมดของกลุ่มเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

2.1.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม จำนวน 15 คน

2.1.2 กลุ่มผู้นำหมู่บ้านหนองหญ้างาม จำนวน 15 คน

2.1.3 สมาชิกผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม จำนวน 41 ราย และ 2 กลุ่ม

องค์กร

2.2 กลุ่มตัวอย่าง จะศึกษาข้อมูลจากสมาชิกเพียงบางส่วนของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการใช้กฎชาวบ้าน เรื่องขนาดตัวอย่างคือถ้าประชากรมีขนาดเล็ก (ไม่เกิน 500 หน่วย) ใช้กลุ่มตัวอย่าง 20% ของจำนวนประชากร

(คณิต ไข่มุกด์, เอกสารประกอบการเรียนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา: 23 กุมภาพันธ์ 2545) โดยมีกลุ่มเป้าหมายดังนี้

- 2.2.1 กลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้านหนองหญ้างาม
- 2.2.2 สมาชิกกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามที่ไม่ได้กู้เงิน
- 2.2.3 ชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน
- 2.2.4 ประชาชนในหมู่บ้านหนองหญ้างาม

ซึ่งการศึกษาข้อมูลด้านต่างๆ จากแต่ละกลุ่มเป้าหมายข้างต้นได้กล่าวรายละเอียดแล้วในเรื่องการเลือกผู้ให้ข้อมูล ของบทที่ 1

3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการกำหนดตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม ผู้วิจัยได้กำหนดตัวชี้วัดตามกรอบการประเมินแบบซิปพ์โมเดล ซึ่งเป็นการประเมินตามแนวคิดเชิงระบบ โดยแยกเป็น 2 หน่วยระบบย่อย คือ

- หน่วยระบบ A หน่วยระบบการจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้
- หน่วยระบบ B หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

ซึ่งภายใต้กรอบทฤษฎีดังกล่าวได้มีการกำหนดตัวชี้วัดของแต่ละหน่วยระบบ แยกย่อยดังนี้

3.1 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ A

3.1.1 บริบทระดับประเทศ

- เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(SMEs)

- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในชนบทความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สิน

ของประชาชน

- ค่านิยมในกระแสดนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน
- สภาพเศรษฐกิจและอาชีพทั้งหมู่บ้าน

- สภาพความเป็นอยู่ด้านสังคมและวัฒนธรรม
- กลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน

3.2 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ A

- นโยบายของรัฐบาลด้านการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
- เงิน 1 ล้านบาท
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- ผู้สมัครขอกู้เงิน

3.3 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ A

- การคัดเลือกผู้กู้
- การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- การรับชำระหนี้
- การทำบัญชีของกองทุน
- การช่วยเหลือตลาด
- การเก็บเงินตั้งจะสะสม

3.4 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ A

3.4.1 ผลโดยตรง

- จำนวนผู้กู้เงิน
- ยอดเงินที่ให้กู้
- เงินกองทุนสะสม
- ชื่อเสียงของหมู่บ้าน

3.4.2 ผลกระทบโดยตรง

- จำนวนผู้ที่ไม่ได้รับอนุมัติเงินกู้
- การขยายกิจการของผู้กู้
- การเกิดกิจการใหม่ๆขึ้นในท้องถิ่น

3.4.3 ผลกระทบทางอ้อม

- กองทุนฯมีศักยภาพและความเข้มแข็ง
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการเรียนรู้
- ท้องถิ่นมีเครือข่ายการตลาด
- ท้องถิ่นมีภูมิคุ้มกันด้านเศรษฐกิจ

3.5 ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator) ของหน่วยระบบ B

3.5.1 บริบทระดับประเทศ

- เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ
- นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

(SMEs)

- ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ
- สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน
- บรรยากาศของความอ่อนแอในชนบทความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สิน

ของประชาชน

- ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

3.5.2 บริบทระดับท้องถิ่น

- ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน
- สภาพปัจจุบันของหมู่บ้าน
- สภาพเศรษฐกิจและอาชีพทั้งหมู่บ้าน
- สภาพความเป็นอยู่ด้านสังคมและวัฒนธรรม
- กลุ่มองค์กรในหมู่บ้าน

3.5.3 บริบทเฉพาะตัว

- ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว
- ทรัพย์สินของผู้กู้และเครือญาติ
- หนี้สินธนาคารและนายทุนนอกระบบของผู้กู้
- อาชีพหลักของผู้กู้
- รายได้ของครอบครัว
- ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ

3.6 ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator) ของหน่วยระบบ B

- เงินที่กู้มาได้
- เงินลงทุนจากส่วนอื่นๆ
- วัตถุดิบ สถานที่ เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการทำธุรกิจและประกอบอาชีพ
- เทคนิควิธีทำงาน
- กำลังทำงาน

3.7 ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator) ของหน่วยระบบ B

- การทำกิจการถูกวิธี
- การหาตลาดที่ดี
- การหาวัตถุดิบที่ดี
- การหาเครื่องจักร วัสดุและอุปกรณ์ที่ดี
- การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกิจการ
- การวิเคราะห์ประเมินธุรกิจที่ทำ
- การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการประยุกต์ปรับปรุงวิธีดำเนินงานกิจการ

3.8 ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator) ของหน่วยระบบ B

3.8.1 ผลโดยตรง

- รายได้เป็นเงิน
- ผู้ผู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ
- ผู้ผู้ที่มีชื่อเสียง
- ผู้ผู้เกิดความพอใจในผลผลิตจากธุรกิจ

3.8.2 ผลกระทบโดยตรง

- ผู้ผู้ได้ขยายกิจการ
- กิจการของผู้ผู้ดีขึ้นเนื่องจากเทคนิควิธีใหม่ๆที่ได้ศึกษาค้นคว้า

3.8.3 ผลกระทบทางอ้อม

- ผู้ผู้มีการพึ่งตัวเอง
- ผู้ผู้มียศภาพในการดำเนินธุรกิจให้เข้มแข็งและยั่งยืน
- การกลับคืนถิ่นของประชาชน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือคือ แบบรายงานต่างๆ (บร.) และแบบเก็บข้อมูลอื่นๆประกอบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 แบบบันทึกการสัมภาษณ์ ได้แก่

- แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ข้อที่ 5,6,7,8

และ10

- แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
- แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน)
- แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
- แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
- แบบบันทึกการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเองเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลด้านสภาพปัจจุบันของชุมชน ในข้อที่ 3 ของแบบรายงาน บร.1 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับประชากร, ที่ดินทำกิน, การศึกษา, จำนวนหน่วยธุรกิจ เช่น ร้านค้า โรงสี ในหมู่บ้าน, จำนวนสัตว์เลี้ยง, ข้อมูลผลผลิตทางการเกษตร การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง เป็นต้น

4.2 แบบบันทึกการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

- แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
- แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์)
- แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน)
- แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)

4.3 แบบบันทึกการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

- เป็นการบันทึกโดยผู้วิจัยเมื่อเข้าไปสังเกตการทำกิจการต่างๆของกองทุนฯ เช่น การเก็บเงินฝากสัจจะ, การออกตรวจสอบธุรกิจของผู้กู้เงิน โดยคณะกรรมการกองทุน เป็นต้น

4.4 แบบสอบถาม

- เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของชาวบ้านเกี่ยวกับความสามัคคี, ความซื่อสัตย์, การยกย่องคนทำความดี, การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในหมู่บ้าน รวมไปถึงการรับฟังความคิดเห็นจากชาวบ้าน, การแก้ปัญหาโดยแผนงานจากชาวบ้าน และคุณสมบัติของผู้นำชุมชน ซึ่งจะนำไปสรุปเป็นข้อมูลในข้อที่ 1,2,3,4,9,11 และ 12 ของแบบรายงาน บร.2

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในด้านการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านนั้น ผู้วิจัยมีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

5.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อมูลมือสอง โดยศึกษาจากเอกสารต่างๆ ของตำบลหนองกระทุ่ม และหมู่บ้านหนองหญ้างาม แผนพัฒนาตำบลของ อบต.หนองกระทุ่ม รวมทั้งแผนที่ที่เกี่ยวข้อง

5.2 การสัมภาษณ์ โดยก่อนทำการสัมภาษณ์ในแต่ละครั้งนั้นต้องทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างหรือประชากรที่เหมาะสม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการที่จะเก็บรวบรวมอย่างตรงวัตถุประสงค์

5.3 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการการจัดเวทีชาวบ้านในระดับหมู่บ้านและตำบล, การจัดเวทีแลกเปลี่ยนสนทนาในกลุ่มอาชีพ, การจัดเวทีสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน, การทำ AIC เพื่อให้ได้มาซึ่งแผนแม่บทชุมชน

5.4 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการเก็บข้อมูลจากการสังเกตสภาพการณ์ต่างๆ ตามที่โอกาสอำนวย เช่น การสังเกตสภาพแวดล้อมทั่วไป การสังเกตการเก็บเงินออมสัจจะ สังเกตพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆของหมู่บ้าน เป็นต้น

5.5 การแจกแบบสอบถาม โดยต้องทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม ให้ความสะดวกกัน ทั้งเพศ, วัย, ฐานะ, การศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวแทนที่ใกล้เคียงกับข้อมูลจากประชากร

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวิธีการดังกล่าว มีข้อจำกัดอยู่บางประการ คือ

- ในการทำการจัดเวทีชาวบ้านแต่ละครั้งนั้น ชาวบ้านมาเข้าร่วมประชุมค่อนข้างน้อย ไม่ถึงเป้าหมายที่คาดไว้
- ชาวบ้านที่เข้าร่วมประชุมไม่ค่อยแสดงความคิดเห็น มักเป็นผู้ฟัง โดยให้กลุ่มผู้นำและคณะกรรมการกองทุน เป็นผู้ชี้แจงและแสดงความคิดเห็น
- แบบสอบถามที่แจกไป ได้รับกลับคืนมาไม่ครบตามจำนวน
- ในการสัมภาษณ์ ผู้กู้เงินบางรายไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล
- ในการทำ AIC ชาวบ้านบางคนไม่วาดรูปเพื่อเป็นสื่อแสดงภาพในอดีต, ปัจจุบัน และ ความคาดหวังในอนาคต แต่จะใช้คำพูดบอกเล่าแทน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ตามวิธีการต่างๆ โดยอาศัยเครื่องมือในการเก็บข้อมูลตามที่กล่าวมาแล้วนั้น จะนำมาจัดกระทำให้เป็นระเบียบ เพื่อความสะดวกรวดเร็วและง่าย

ต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ดังนี้

6.1 แบบรายงาน บร.1 (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน) ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ มีทั้งข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ โดยข้อมูลเชิงคุณภาพ จะทำการวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มข้อมูล แยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน เมื่อได้ข้อมูลที่ตรงตามประเด็นที่ต้องการแล้ว ทำการสรุปความ เช่น ข้อมูลด้านประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน, การตั้งถิ่นฐาน, สภาพภูมิศาสตร์, อาชีพและการทำมาหากินในอดีต เป็นต้น ด้านข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อมูลประชากร, จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพต่างๆ, จำนวนที่ดินทำกิน, ข้อมูลด้านการศึกษา, จำนวนครู-นักเรียน, จำนวนสัตว์เลี้ยง, จำนวนเครื่องใช้ภายในบ้าน, รายได้ประชากร, จำนวนหนี้สิน ฯลฯ จะทำการวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่, การหาค่าร้อยละ, การคำนวณค่าเฉลี่ยเลขคณิต และการหาฐานนิยมของข้อมูล ขึ้นอยู่กับระดับของข้อมูล

6.2 แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน) ข้อมูลที่เก็บได้จาก บร.2 นี้เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ข้อมูลด้านความสามัคคี ความซื่อสัตย์ของคนในหมู่บ้าน จำนวนกลุ่มองค์กร จำนวนเด็ก สตรี และคนชรา ที่ได้รับความช่วยเหลือ เป็นต้น ซึ่งจะทำการวิเคราะห์โดย หาค่าร้อยละ ฐานนิยม และค่าเฉลี่ยเลขคณิต

6.3 แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง) ข้อมูลที่ได้เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จะวิเคราะห์โดยแยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน แล้วทำการสรุปความ

6.4 แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ เช่น กระบวนการจัดทำระเบียบกองทุนฯ, การรับสมาชิก, เกณฑ์การพิจารณาเงินกู้, ปัญหาต่างๆ ของกองทุน เป็นต้น จะวิเคราะห์โดยแยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน แล้วทำการสรุปความ ส่วนข้อมูลเชิงปริมาณ คือ จำนวนผู้กู้เงินเพื่อไปดำเนินกิจกรรมและประกอบอาชีพต่างๆ จะวิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

6.5 แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง), แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง), แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน), แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์), แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน) และแบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน) ข้อมูลที่ได้จากการจัดเวทีและการสัมภาษณ์นั้นเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงทำการวิเคราะห์แบบแยกประเด็นและสรุปความ

6.6 แบบรายงาน บร.8 (แบบโครงการเศรษฐกิจหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์) ข้อมูลที่ได้มีทั้งเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณ จึงทำการวิเคราะห์โดยทำการแยกประเด็นให้ตรงกับวัตถุประสงค์ แล้วทำการสรุปความ และใช้ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ตามลำดับ

6.7 แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี) มีข้อมูลรายรับ รายจ่ายใน 1 ปี เป็นข้อมูลเชิงปริมาณ จะทำการหาค่าเฉลี่ย นอกจากนั้นเป็นรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของผู้กู ซึ่ง เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ จะทำการวิเคราะห์โดยการจัดกลุ่มข้อมูล แยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน เมื่อได้ข้อมูลที่ตรงตามประเด็นที่ต้องการแล้ว ทำการสรุปข้อมูลดังกล่าว

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

สารนิพนธ์บทที่ 4 เป็นการนำเสนอผลการติดตามประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ประกอบด้วยกรรายงานข้อมูลตามกรอบทฤษฎีแบบชีพพีโมเดลซึ่งเป็นการรายงาน หัวข้อที่ 1 – 4 และการรายงานตามวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์ ในหัวข้อที่ 5 ดังนี้

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม
3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้
4. ผลอื่นๆที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ภาวะเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ

ตั้งแต่ปี พ.ศ.2540 เป็นต้นมา เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศไทยนั้นชะลอตัวลง ส่งผลให้ทั้งภาคเกษตรกรรม, อุตสาหกรรม และภาคการบริการ ประสบกับปัญหาภาวะขาดทุน โดยส่วนใหญ่ บางกิจการขาดทุนอย่างรุนแรงจนต้องปิดกิจการ ส่วนภาคธุรกิจที่คงอยู่ก็ดำเนินกิจการด้วยความระมัดกุมเพื่อให้ธุรกิจดำเนินได้อย่างต่อเนื่อง

ปัจจุบันภาพรวมเศรษฐกิจในช่วงครึ่งแรกของปี 2545 ปรับตัวดีขึ้นต่อเนื่อง จากไตรมาสที่ 4 ปี 2544 มีสัญญาณของการฟื้นตัวทางด้านเศรษฐกิจที่ชัดเจนขึ้นและในไตรมาสที่ 2 เศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะขยายตัวในอัตราที่สูงเช่นเดียวกับในไตรมาสที่ 1 การผลิตในภาคอุตสาหกรรม เร่งตัวขึ้นและกระจายตัวในหลากหลายสาขาอุตสาหกรรม ทั้งที่ผลิตเพื่อการบริโภคในประเทศและเพื่อการส่งออก รายได้จากภาคเกษตรและภาคบริการขยายตัวอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนด้านอุปสงค์ การอุปโภคบริโภคภาคเอกชนขยายตัวในเกณฑ์ดี ตามการเพิ่มขึ้นของรายได้ทั้งในภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร อัตราดอกเบี้ยที่ต่ำต่อเนื่อง และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคที่ปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ การลงทุนภาคเอกชนและมูลค่าการส่งออกปรับตัวดีขึ้นอย่างชัดเจนในไตรมาสที่ 2 ปริมาณการส่งออกขยายตัวได้ต่อเนื่องตามการฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศคู่ค้า และแม้ว่าราคาของสินค้าส่งออกยังคงลดลง แต่มีอัตราการลดที่ชะลอตัว ส่งผลให้มูลค่าการส่งออกปรับตัวดีขึ้นตามลำดับ

ซึ่งการเร่งตัวของทั้งการลงทุนภาคเอกชนและการส่งออกมีส่วนช่วยทดแทนการชะลอตัวของ การใช้จ่ายภาครัฐ และคาดว่าจะพื้นฐานสนับสนุนการขยายตัวของเศรษฐกิจในช่วงครึ่งหลังของปี เสถียรภาพเศรษฐกิจทั้งภายในและภายนอกประเทศอยู่ในเกณฑ์ดีต่อเนื่อง อัตราเงินเฟ้อลดลง ภาวะการมีงานทำดีขึ้น ค่าเงินบาทแข็งขึ้นขณะที่เงินสำรองทางการเพิ่มขึ้น และภาระหนี้ต่างประเทศ ลดลงตามลำดับ (bot, www, 2002)

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

ในปัจจุบัน ภาคธุรกิจของไทยประกอบด้วยวิสาหกิจจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 8.5 แสนกิจการ ในจำนวนนี้ กว่าร้อยละ 99.7 จัดว่าเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม กล่าวคือ มีการจ้างงานไม่เกิน 200 คนต่อกิจการ และประมาณร้อยละ 40 เป็นวิสาหกิจขนาดเล็ก มากซึ่งอยู่นอกระบบ ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามกฎหมาย ในภาคอุตสาหกรรม แรงงาน ประมาณกึ่งหนึ่ง และการจ้างงานใหม่ที่เกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์ในปี พ.ศ.2540 ประมาณร้อยละ 60 อยู่ในSMEs ประมาณร้อยละ 30 ของวิสาหกิจไทยพึ่งพาตลาดต่างประเทศ และอุตสาหกรรม ส่งออกขนาดใหญ่ของไทยใช้วัตถุดิบแปรรูปขึ้นต้นและชิ้นส่วนที่ผลิตภายในประเทศส่วนหนึ่ง การเพิ่มขีดความสามารถของ SMEs ที่เป็นผู้ผลิตเพื่อส่งออก และ SMEs ที่รับช่วงการผลิต จากผู้ส่งออก จึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการส่งออกของไทยและการสร้างรายได้ที่เป็นเงินตรา ต่างประเทศในภาพรวม นอกจากนี้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กที่กระจายอยู่ทั่วภูมิภาคของ ประเทศ เป็นทั้งผู้ซื้อผลผลิต และผู้ผลิตสินค้าและบริการสนองความต้องการของราษฎรผู้บริโภค ในท้องถิ่นห่างไกล จึงเป็นกลไกสำคัญยิ่งในการกระจายรายได้และความเจริญสู่ภูมิภาค

เพื่อการบรรลุวิสัยทัศน์การพัฒนาข้างต้น จึงกำหนดกลยุทธ์และมาตรการในการพัฒนา SMEs ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ยกระดับความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการ โดยดำเนินการดังนี้

1.1 พัฒนาและประยุกต์ระบบวินิจฉัยและให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่สถานประกอบการ ให้เป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมและจัดความช่วยเหลือแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1.2 จัดระบบบริการที่ปรึกษาเฉพาะด้านเพื่อการแก้ไขปัญหาและปรับปรุงกิจการ

1.3 สนับสนุนและส่งเสริมการปรับปรุงกิจการให้ทันสมัย และใช้ระบบ ISO และ TQM ที่เหมาะสมกับธุรกิจไทย

1.4 สนับสนุนการยกระดับคุณภาพของสินค้าของ SMEs สู่มาตรฐานสากล

1.5 พัฒนาเครือข่ายและประสิทธิภาพของแหล่งบริการวิจัยและพัฒนา

กลยุทธ์ที่ 2 พัฒนาผู้ประกอบการและทรัพยากรบุคคลของ SMEs โดยดำเนินการดังนี้

2.1 บ่มเพาะและสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการเดิมให้พร้อมรับการแข่งขันในยุคโลกาภิวัตน์

2.2 เพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่นของระบบบริการฝึกอบรมให้สนองต่อความต้องการของบุคลากรของ SMEs

2.3 เพิ่มประสิทธิภาพของระบบมาตรฐานฝีมือแรงงาน

2.4 ปรับปรุงการผลิตบุคลากรในสถาบันการศึกษา

กลยุทธ์ที่ 3 สร้างและขยายโอกาสด้านการตลาดแก่ SMEs โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ปรับปรุงระบบการจัดซื้อของรัฐ ให้เอื้อต่อ SMEs โดยเน้นการขยายโอกาสแก่วิสาหกิจขนาดย่อม

3.2 ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมรับช่วงการผลิตที่เชื่อมโยงกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 เพิ่มความเข้มแข็งของกิจกรรมส่งเสริมการส่งออก

3.4 ส่งเสริมธุรกิจการค้าชายแดน และการจัดตั้งบริษัทการค้าระหว่างประเทศ

กลยุทธ์ที่ 4 เพิ่มขีดความสามารถของสถาบันการเงินและสร้างกลไกเสริมทางการเงิน เพื่อส่งเสริม SMEs โดยดำเนินการดังนี้

4.1 ขยายและเพิ่มประสิทธิภาพระบบประกันสินเชื่อ

4.2 พัฒนาสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐให้เป็นสถาบันการเงินเพื่อ SMEs

4.3 จัดตั้งกองทุนเพื่อการร่วมทุนกับ SMEs ที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา

4.4 จัดตั้งกองทุนส่งเสริม SMEs เพื่อเป็นกลไกทางนโยบายในการส่งเสริม SMEs และเป็นแหล่งทุนสนับสนุนการรวมกลุ่มของ SMEs

4.5 เพิ่มขีดความสามารถของหน่วยงานเพื่อให้บริการปรึกษาแนะนำด้านการเงินแก่ SMEs

กลยุทธ์ที่ 5 ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของธุรกิจ โดยดำเนินการดังนี้

5.1 เร่งพัฒนาและจัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสารของ SMEs

5.2 พัฒนากลไกในการปรับปรุงนโยบาย กฎหมายและการบริหารเพื่อสร้างความเป็นธรรมชัดเจนเสียเปรียบของ SMEs

5.3 ส่งเสริม SMEs ให้พร้อมเข้าสู่สังคมข่าวสาร

5.4 ปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการกระจายสินค้า

5.5 ขยกระดับขีดความสามารถของหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการให้บริการแก่ SMEs และจัดทำแผนส่งเสริม SMEs ในภูมิภาคให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจภาคต่างๆ เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจใหม่ๆ

5.6 ส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมขนาดย่อม

กลยุทธ์ที่ 6 พัฒนาวิสาทกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชน โดยดำเนินการดังนี้

6.1 บ่มเพาะการจัดตั้งวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนที่เป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา ในอนาคต

6.2 ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และภูมิปัญญาเดิมของวิสาหกิจรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนเพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ

6.3 ขยกระดับขีดความสามารถด้านการจัดการเชิงธุรกิจและส่งเสริมให้วิสาหกิจรายย่อยสามารถเข้าสู่ระบบที่เป็นทางการได้

6.4 ผลักดันและยกระดับความร่วมมือในกลุ่มธุรกิจ

กลยุทธ์ที่ 7 สร้างความเชื่อมโยงและพัฒนากลุ่มวิสาหกิจครบวงจร โดยดำเนินการดังนี้

7.1 ศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมยุทธศาสตร์ตามหลักการเกาะกลุ่มธุรกิจ เพื่อประสิทธิภาพโดยรวม

7.2 พัฒนาโครงการนำร่องเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการเชื่อมโยงวิสาหกิจครบวงจร ในแต่ละภูมิภาค

7.3 ผลักดันและสนับสนุนการรวมกลุ่มและการสร้างธุรกิจสัมพันธ์

7.4 จัดมาตรการสนับสนุนด้านสิ่งอำนวยความสะดวก สิทธิประโยชน์และเงินทุน เพื่อผลักดันให้เกิดการลงทุนและร่วมลงทุนดำเนินกิจการประเภทต่างๆรองรับธุรกิจอย่างครบวงจร

เป็นที่คาดหมายกันว่า เมื่อได้มีการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมทั้ง 3 ภาค คือ ภาคอุตสาหกรรม ภาคการค้า และภาคบริการได้อย่างเสร็จสมบูรณ์ จะสามารถช่วยให้ทิศทางการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไปในทิศทางเดียวกัน มีการผนึกกำลังที่เข้มแข็งมากขึ้นทั้งภาครัฐและเอกชน สามารถพลิกฟื้นเศรษฐกิจของประเทศอันจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในอนาคต (smethai, www, 2002)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

ธนาคารแห่งประเทศไทยได้สรุปข้อมูลภาวะการนำเข้าและส่งออกสินค้าของประเทศไทย ในช่วงไตรมาสแรกของปี 2545 มีรายละเอียดดังนี้

	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน	พฤษภาคม
	2545	2545	2545	2545	2545
สินค้าออก(Million of US\$)	4,719	4,735	5,561	4,777	5,758
สินค้าเข้า (Million of US\$)	4,895	4,256	5,167	5,042	5,240
ดุลการค้า (Million of US\$)	-176	479	394	-265	518

(bot, www, 2002)

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของประเทศไทยในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ป่าไม้, สภาพพื้นดิน, แหล่งน้ำ ล้วนแล้วแต่ประสบปัญหาซึ่งมีผลกระทบต่อคนและสังคม หากพิจารณาพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทย เมื่อปี พ.ศ.2504 มีเนื้อที่ป่าไม้ทั้งประเทศประมาณ 171.02 ล้านไร่ แต่ในปัจจุบันหลงเหลืออยู่เพียง 81.07 ล้านไร่ ซึ่งถูกทำลายไป 89.95 ล้านไร่ เมื่อป่าไม้เหลือลดน้อยลงก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพพื้นดิน ทำให้เกิดการชะล้างพังทลายของดิน ส่งผลให้พื้นที่มีความอุดมสมบูรณ์ลดลง หากปัญหารุนแรงมากอาจส่งผลให้พื้นดินใช้งานในการเพาะปลูกทางการเกษตรไม่ได้ กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้สรุปข้อมูลความรุนแรงของการชะล้างพังทลายของดิน จำแนกตามระดับความรุนแรง ดังนี้

ความรุนแรง ปานกลาง พื้นที่ที่ดินถูกชะล้างพังทลายทั้งประเทศ ประมาณ 24.08 ล้านไร่
 ความรุนแรง รุนแรง พื้นที่ที่ดินถูกชะล้างพังทลายทั้งประเทศ ประมาณ 3.37 ล้านไร่
 ความรุนแรง รุนแรงมาก พื้นที่ที่ดินถูกชะล้างพังทลายทั้งประเทศ ประมาณ 12.94 ล้านไร่
 คิดเป็นพื้นที่รวม 40.39 ล้านไร่ คิดเป็น 12.6% ของพื้นที่รวมทั้งประเทศ (320.69 ล้านไร่)

ด้านสถานการณ์มลพิษทางน้ำ พบว่า แม่น้ำสายหลักๆ ของประเทศ เช่นแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง มีค่าออกซิเจนละลายน้ำ (มิลลิกรัม/ลิตร) อยู่ที่ประมาณ 1.0 ต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่กำหนดไว้คือต้องไม่ต่ำกว่า 2.0 และแม่น้ำท่าจีนตอนล่างอยู่ที่ 1.3 ซึ่งต่ำกว่ามาตรฐานเช่นเดียวกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อพืชและสัตว์น้ำ (nesdb, www, 2001)

จากข้อมูลทั้งหมดที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าสภาพแวดล้อมโดยส่วนใหญ่ของประเทศนั้นเริ่มเสื่อมโทรมลง ทั้งจากการกระทำของธรรมชาติเองและของมนุษย์ หากช่วยกันปรับปรุงฟื้นฟูสภาพแวดล้อมต่างๆ เหล่านี้ให้ดีขึ้น ก็จะทำให้ประเทศไทยมีทรัพยากรที่มีคุณค่าสามารถทำประโยชน์ให้กับประเทศได้

1.1.5 ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - ฉบับที่ 7 แม้จะประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง คือเศรษฐกิจของประเทศ

มีความเจริญก้าวหน้า ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีปัญหาการกระจายรายได้สู่ประชาชนไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะสังคมชนบท ซึ่งเป็นแรงงานภาคเกษตรกรรม ประสบกับปัญหาความเดือดร้อนเนื่องจากผลผลิตในภาคการเกษตรราคาตกต่ำ ในขณะที่ต้นทุนการผลิตเพิ่มสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะปัญหาการขาดทุน ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านอื่นตามมา เช่น การเป็นหนี้สินของประชาชน ค่านิยมด้านวัตถุ สังคมไทยกลายเป็นสังคมบริโภคนิยม เกิดปัญหาสังคมต่างๆตามมา เช่น ยาเสพติด สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ อาชญากรรม สภาพครอบครัวเกิดการแตกแยก สังคมเกิดความอ่อนแอเพราะการอพยพแรงงานไปหางานต่างถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ การหนีสังคมชนบทเข้าสู่แรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น

1.1.6 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ กรมศุลกากร ได้สรุปข้อมูลมูลค่าการนำเข้าจำแนกตามหมวดสินค้าฟุ่มเฟือย ประจำเดือน มิถุนายน 2545 ดังนี้ (foc, www, 2002)

ชื่อสินค้า	มูลค่า (บาท)
ไวน์	15,174,887
สุราต่างประเทศ	103,920,676
ผลไม้	95,865,719
ดอกไม้	3,847,497
น้ำหอมและเครื่องสำอาง	276,122,561
กระเป๋าหนังและเข็มขัดหนัง	156,527,853
ผ้าทอทำด้วยขนสัตว์	199,700,568
เสื้อผ้าบุรุษ สตรี เด็กหญิง เด็กชาย	36,789,330
รองเท้าหนังและรองเท้าอื่นๆ	77,462,600
เครื่องแก้วและคริสตัลตกแต่งภายใน	6,817,923
เครื่องประดับทำด้วยคริสตัล	39,239,971
เลนส์	168,546,420
แว่นตา	28,890,032
กล้องถ่ายรูปและอุปกรณ์	227,399,174
นาฬิกาและอุปกรณ์	247,267,581
ปากกาและอุปกรณ์	78,516,799
ไฟแช็คและอุปกรณ์	7,855,435

ชื่อสินค้า	มูลค่า (บาท)
เบียร์	3,039,789
รวมมูลค่า	1,772,984,815

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านหนองหญ้างาม

หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีความเป็นมาตามคำบอกเล่าของผู้เฒ่าในหมู่บ้านคือ สภาพภูมิประเทศประมาณ 60 % ของพื้นที่หมู่บ้านเป็นหนองน้ำ ที่มีต้นหญ้าขึ้นในหนองน้ำมากมาย จนแน่น โดยส่วนใหญ่เป็นหญ้าปล้อง และหญ้าที่เกิดในหนองน้ำมีความเจริญงอกงามมาก จนพืชชนิดอื่นๆไม่สามารถเติบโตในหนองน้ำได้ จึงเป็นที่มาของชื่อหมู่บ้าน “ หนองหญ้างาม ”

หมู่บ้านหนองหญ้างาม เริ่มก่อตั้งในปี พ.ศ.ใดไม่ปรากฏแน่ชัด แต่ประมาณได้ว่า ก่อตั้งมาแล้ว 200 ปี ผู้เข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกมี 2 กลุ่ม คือ กลุ่มคนตาน้อย วิจิต และกลุ่มคนตาจันทร์ ชุ่มหมื่นไวย ซึ่งอพยพมาจากบ้านสำโรงจันทร์ ตำบลหนองจะบก อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ด้วยเหตุผลคือ เมื่อมีครอบครัวแล้วจึงต้องการหาที่อยู่อาศัยและพื้นที่ในการทำมาหากิน เป็นกรรมสิทธิ์ของตัวเอง

สภาพภูมิศาสตร์ในอดีตเป็นหนองน้ำเสียส่วนใหญ่ แต่ไม่มีชื่อเรียกหนองน้ำ โดยเฉพาะ มีชื่อเรียกเพียงแห่งเดียวคือหนองน้ำที่อยู่ในวัด จึงเรียก หนองน้ำวัดหนองหญ้างาม ส่วนบริเวณพื้นดินเป็นที่ราบในระดับใกล้เคียงกัน มีที่เนินและที่ลาดบ้างแต่ไม่มากนัก

อาชีพแรกของชาวบ้านในอดีตมีเพียงอาชีพเดียว คือ อาชีพทำนา โดยการทำนา ในช่วงแรกๆนั้นได้ผลผลิตดี เนื่องจากดินยังมีความอุดมสมบูรณ์ประกอบกับน้ำในหนองน้ำ ที่มีอยู่อย่างพอเพียง ทำให้ข้าวที่ปลูกได้มีความอุดมสมบูรณ์ ระบบเศรษฐกิจเป็นแบบแลกเปลี่ยนกันระหว่างหมู่บ้านมากกว่าการซื้อขาย

ในอดีตนั้นการตั้งบ้านเรือนของบ้านหนองหญ้างามนั้นจะตั้งเป็นกลุ่มกระจุกตัวกันที่บริเวณวัด ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้าน ต่อมาเมื่อประชากรในหมู่บ้านมีจำนวนมากขึ้นก็ได้มีการขยายหมู่บ้านออก และแยกออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆด้วยกัน โดยมีถนนสายหลักของหมู่บ้านเป็นตัวเชื่อม กล่าวคือ คู่มใหญ่อยู่ทางด้านทิศตะวันตก และคู่มเล็กที่เป็นหมู่บ้านเดิมอยู่ทางทิศตะวันออกหรือคู่มวัด โดยการขยายหมู่บ้านจะขยายตามถนนสายหลักของหมู่บ้าน ลักษณะของบ้านเรือนในอดีตเป็นแบบยกใต้ถุนบ้านสูง ผนังและเสาบ้านเป็นไม้ แต่ปัจจุบันลักษณะบ้านเรือนเปลี่ยนไปเป็นการสร้างบ้านจากปูนกรณิบ้านชั้นเดียว บ้านแบบยกใต้ถุนสูงเหลืออยู่น้อยมาก ถูกตัดแปลงเป็นบ้านสองชั้น ซึ่งชั้นล่างสร้างจากปูนชั้นบนยังคงเป็นไม้

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

1.2.2.1 ท่าเลที่ตั้งและอาณาเขตติดต่อ

หมู่บ้านหนองหญ้างาม ตั้งอยู่ทางด้านทิศเหนือของอำเภอเมืองนครราชสีมา ห่างจากที่ว่าการอำเภอ ประมาณ 2 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับหมู่บ้านหนองกระทุ่มและหมู่บ้านคอกวัว ตำบลหนองกระทุ่ม
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับหมู่บ้านหนองโพธิ์ ตำบลหนองกระทุ่ม
ทิศใต้	ติดต่อกับเทศบาลนครนครราชสีมา
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลหนองจะบก

1.2.2.2 ลักษณะภูมิประเทศและภูมิอากาศ

หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีลักษณะเป็นพื้นที่ราบ ซึ่งเรียกว่าที่ราบสูงโคราช สูงจากระดับน้ำทะเลเฉลี่ย 150 เมตร

ดินและสมรรถนะของดิน จัดอยู่ในพวกดินร่วนปนทรายมีความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง เหมาะแก่การทำนา ปลูกพืชผักและผลไม้ต่างๆ ได้

ภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี 3 ฤดู คือ ฤดูร้อนเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนพฤษภาคม ฤดูฝนเริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน และฤดูหนาวเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม ถึงเดือนมกราคม

1.2.2.3 ป่าไม้และพื้นที่สาธารณะ

ปัจจุบันป่าไม้ในหมู่บ้านหนองหญ้างามเหลือเพียงป่าในวัดอีกเล็กน้อยเท่านั้น มีเนื้อที่ประมาณไม่ถึง 1 ไร่ เป็นป่าที่มีลักษณะโปร่ง ต้นไม้มีขนาดเล็กถึงปานกลาง และมีหนองน้ำเก่าแก่ตั้งแต่สมัยเริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน 1 แห่ง แต่ไม่ถูกใช้ประโยชน์มากนัก ส่วนพื้นที่สาธารณะที่เหลืออยู่ประมาณ 1 ไร่ ถูกนำไปใช้ในการทำโครงการประปาหมู่บ้าน นอกจากนั้นเป็นพื้นที่อยู่อาศัยและทำการเกษตรซึ่งชาวบ้านเป็นเจ้าของแล้วทั้งสิ้น

1.2.2.4 แหล่งน้ำที่สำคัญของชุมชน

หมู่บ้านหนองหญ้างามมีแหล่งน้ำสำคัญสำหรับทำการเกษตร เป็นน้ำที่ได้รับ การจัดสรรจากกรมชลประทานผ่านคลองส่งน้ำจากเขื่อนระบายน้ำบ้านคนชุม ซึ่งเป็นเขื่อนขนาดเล็ก แต่มีการจัดสรรน้ำให้ใช้ได้ตลอดปี อาจมีติดขัดอยู่บ้างช่วงฤดูร้อนซึ่งมีความแห้งแล้งระดับน้ำดินเขื่อนลดน้อยลงทำให้น้ำไม่พอเพียง ก็จะใช้น้ำจากบ่อที่ชาวบ้านขุดขึ้นในพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งเก็บกักน้ำไว้สำหรับใช้ในฤดูแล้ง ซึ่งจากการเก็บข้อมูล หมู่บ้านหนองหญ้างามมีแหล่งน้ำที่ใช้ได้ตลอดปีมีลักษณะเป็นบ่อน้ำดิน จำนวน 8 บ่อ สำหรับน้ำสำหรับใช้อุปโภคในครัวเรือนนั้น

มีทั้งน้ำประปาของเทศบาลนครราชสีมาและโครงการประปาหมู่บ้าน รวมไปถึงการสูบน้ำจากบ่อขึ้นมาใช้ด้วย

1.2.2.5 ระบบสาธารณูปโภค

ถนน ถนนเมื่อเริ่มก่อตั้งหมู่บ้านมีสภาพเป็นดินตามธรรมชาติ มีการพัฒนาเป็นลูกรังเมื่อ พ.ศ.2533 ต่อจากนั้นพัฒนาเป็นถนนลาดยาง เมื่อ พ.ศ.2538 ต่อมาปี พ.ศ.2542 เริ่มมีการสร้างถนนคอนกรีตภายในหมู่บ้าน รวมความยาวถนนของหมู่บ้านประมาณ 2,800 เมตร

ไฟฟ้า หมู่บ้านหนองหญ้างามมีไฟฟ้าเข้าหมู่บ้านเมื่อ พ.ศ.2530 แต่ปัจจุบันไฟฟ้าสาธารณะยังไม่ทั่วถึง จะมีเฉพาะเขตที่อยู่อาศัย ในบริเวณพื้นที่การเกษตรนั้นไฟฟ้าสาธารณะยังไม่เพียงพอ

ประปา หมู่บ้านหนองหญ้างามมีโครงการประปาหมู่บ้าน ซึ่งสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.2543 ผลการดำเนินการอยู่ในระดับที่น่าพอใจ น้ำประปาที่ผลิตมีความสะอาดตรงตามมาตรฐานของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข

โทรศัพท์ ประชาชนหมู่บ้านหนองหญ้างามมีโทรศัพท์ส่วนบุคคลประมาณ 40% ของครัวเรือนทั้งหมด ภายในหมู่บ้านยังไม่มีโทรศัพท์สาธารณะใช้ เนื่องจากคู่สายเต็มยังไม่สามารถขอได้ ชาวบ้านผู้ไม่มีโทรศัพท์ส่วนบุคคลใช้ต้องไปใช้โทรศัพท์สาธารณะของหมู่บ้านใกล้เคียง

1.2.2.6 ลักษณะประชากร

ปัจจุบันหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีเนื้อที่รวมประมาณ 300 ไร่ พื้นที่อยู่อาศัยรวมประมาณ 80 ไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีครัวเรือน 134 ครอบครัวยังมีบ้าน 137 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 597 คน เป็นชาย 293 คน เป็นหญิง 304 คน ความหนาแน่นของประชากรโดยเฉลี่ย 7 คนต่อ 1 ไร่ (คิดจากพื้นที่อยู่อาศัยไม่นับรวมพื้นที่ทำการเกษตร เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าวจะโดยส่วนใหญ่ไม่มีคนอยู่อาศัย ถ้ามีก็เป็นการอยู่อาศัยเพียงชั่วคราว) ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยทำงาน ซึ่งรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะต่างๆของประชากร แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน			ร้อยละ
	ชาย	หญิง	รวม	
1. เพศ ชาย	293	-	293	49.08
เพศ หญิง	-	304	304	50.92
2. อายุ				
1 วัน - 3 ปีเต็ม	17	10	27	4.52
3 ปี 1 วัน - 6 ปีเต็ม	20	16	36	6.03
6 ปี 1 วัน -12 ปีเต็ม	28	23	51	8.54
12ปี 1วัน -14 ปีเต็ม	10	10	20	3.35
14ปี 1วัน -18 ปีเต็ม	15	21	36	6.03
18ปี 1วัน -50 ปีเต็ม	153	169	322	53.94
50ปี 1วัน -60 ปีเต็ม	31	31	62	10.39
60ปี 1วัน ขึ้นไป	19	24	43	7.20
3. จบการศึกษา				
ไม่ได้รับการศึกษา	1	9	10	1.68
ประถมศึกษาปีที่ 2	3	6	9	1.51
ประถมศึกษาปีที่ 4	88	96	184	30.82
ประถมศึกษาปีที่ 6	35	35	70	11.72
มัธยมศึกษาปีที่3	26	19	45	7.54
มัธยมศึกษาปีที่6	23	21	44	7.37
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	7	5	12	2.01
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	10	13	23	3.85
อนุปริญญา	1	2	3	0.50
ปริญญาตรี	4	12	16	2.68
ปริญญาโท	0	1	1	0.17
3. กำลังศึกษาระดับประถมศึกษา	47	30	77	12.90
กำลังศึกษาระดับมัธยมศึกษา	22	29	51	8.54
กำลังศึกษาระดับปริญญาตรี	6	9	15	2.51
5. ยังไม่เข้าเรียน	21	16	37	6.20

1.2.3 สังคมและวัฒนธรรม

1.2.3.1 เครือญาติ

ระบบเครือญาติของหมู่บ้านหนองหญ้างามเป็นความสัมพันธ์แบบใกล้ชิด มีการแต่งงานกันภายในหมู่บ้านส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งมีการแต่งงานข้ามหมู่บ้าน แต่ส่วนใหญ่เป็นหมู่บ้านใกล้เคียง กลุ่มคนที่เป็นญาติพี่น้องกันโดยตรงจะตั้งบ้านเรือนอยู่ในละแวกเดียวกัน จึงส่งผลทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น อยู่กันอย่างพึ่งพาอาศัยที่ถ้อยอาศัย ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2.3.2 ผู้นำและการเมืองการปกครอง

หมู่บ้านหนองหญ้างามมีคณะกรรมการหมู่บ้าน 15 คน ที่มาจากการคัดเลือกของประชาชน แบ่งตำแหน่งรับผิดชอบเป็นส่วนๆ ดังนี้

- กำนัน	1 คน
- ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	2 คน
- ประธานและกรรมการบริหาร	2 คน
- อสม.และกลุ่มสตรีแม่บ้าน	2 คน
- เกษตรและปศุสัตว์หมู่บ้าน	2 คน
- การศึกษา	1 คน
- การคลัง	1 คน
- ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ	4 คน

หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย แต่ไม่ค่อยมีความสมบูรณ์นัก เนื่องจากกลุ่มชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ และไม่กล้าที่จะแสดงออกซึ่งความคิดเห็นอันเป็นส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย อีกทั้งส่วนหนึ่งในกลุ่มผู้นำเป็นผู้ที่มีอำนาจค่อนข้างสูงในการบริหารจัดการต่างๆและการปกครอง ส่งผลให้อำนาจการตัดสินใจในบางส่วนตกอยู่ที่กลุ่มผู้นำมากกว่ากลุ่มประชาชน

1.2.3.3 สถานภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

การศึกษา ในเขตหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีโรงเรียนระดับมัธยม 1 แห่ง คือ โรงเรียนสุนนารีวิทยา 2 ก่อตั้งเมื่อวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2535 ปัจจุบันมีครู 84 คน และนักเรียน 1,603 คน (ข้อมูลจากโรงเรียนสุนนารีวิทยา 2 เดือนมีนาคม 2545)

สถาบันและองค์กรทางศาสนา ภายในเขตหมู่บ้านมีวัด 1 แห่ง คือ วัดหนองหญ้างาม มีพระสงฆ์ 19 รูป แม่ชี 1 คน (ข้อมูลจากวัดหนองหญ้างาม เดือนมีนาคม 2545)

ภาษาที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร ใช้ภาษาไทย – กลาง และภาษาไทย – โคราช

โบราณสถาน – โบราณวัตถุ มี 1 แห่ง คือ แหล่งศิลปโบราณคดี โรงเรียนสุรนารีวิทยา 2 และในรอบ 1 ปี มีการทำบุญและงานประเพณีต่างๆ ดังนี้

1. เดือนมกราคม ทำบุญขึ้นปีใหม่ที่ศาลปู่ตากลางหมู่บ้าน
2. เดือนกุมภาพันธ์ งานประจำปีวัดหนองหญ้างาม
3. เดือนเมษายน ทำบุญประเพณีสงกรานต์ สรงน้ำพระพุทธรูปและพระสงฆ์รอบหมู่บ้าน
4. เดือนสิงหาคม จัดกิจกรรมวันแม่และมอบเกียรติบัตรแก่แม่ตัวอย่าง
5. เดือนกันยายน ทำบุญวันเข้าพรรษา
6. เดือนพฤศจิกายน ทำบุญวันออกพรรษา
7. เดือนธันวาคม จัดกิจกรรมวันพ่อ และการทำบุญส่งท้ายปีเก่า

1.2.4 เศรษฐกิจและอาชีพ

อาชีพของประชากรในเขตหมู่บ้านหนองหญ้างามมีหลากหลายอาชีพ สรุปได้ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงอาชีพของประชากรหมู่บ้านหนองหญ้างาม

อาชีพ	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
รับจ้าง	56	41.79
ทำสวน (ผักและผลไม้)	29	21.64
ค้าขาย	17	12.69
รับราชการ	6	4.48
ทำนา	1	0.75
อื่นๆ (เลี้ยงสัตว์, ธุรกิจส่วนตัว, ทำงานเอกชน)	25	18.65

สำหรับผลผลิตด้านต่างๆของหมู่บ้านหนองหญ้างาม แสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงจำนวนผลผลิตภายในหมู่บ้าน

ผลผลิตจาก	จำนวน (ครอบครัว)	จำนวนเงิน (บาท/ปี)
ทำสวนผักชนิดต่างๆ	27	801,000
ทำสวนผลไม้ (ชมพู่)	2	450,000
เลี้ยงปลาดุก	3	600,000
เลี้ยงสุกร	1	65,000
ผลิตขนมไทย	2	192,000

สำหรับข้อมูลด้านที่ดินทำกินสรุปโดยรวมได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงจำนวนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน

จำนวนที่ดิน (ไร่)	จำนวน (ครอบครัว)
0 - 1	86
1 - 5	25
6 - 10	8
11 - 20	8
21 - 50	4
50 ไร่ขึ้นไป	3

โดยที่ดินตามกรรมสิทธิ์ข้างต้น เป็นพื้นที่ทำการเกษตร 566 ไร่ แยกเป็นพื้นที่นา 329 ไร่, ที่สวน 215 ไร่ และอื่นๆ 22 ไร่

จากการประกอบอาชีพต่างๆของประชากรที่แสดงดังตารางที่ 2 ส่งผลให้ประชากรมีรายได้ต่างๆกัน แสดงได้ดังตารางที่ 5

1.2.5 การสาธารณสุขและสุขภาพอนามัย

หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จำนวน 22 คน (อัตราเฉลี่ย อสม. 1 คน ต่อชาวบ้าน 27 คน) เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางด้านสาธารณสุข มีการจัดตั้งกองทุนยา มีการออกฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มีการป้องกันและกำจัดลูกน้ำยุงลาย ด้านสุขภาพอนามัยของประชาชนส่วนใหญ่ในหมู่บ้านนั้นแข็งแรงดี ไม่มีโรคติดต่อโรคที่พบส่วนใหญ่ไม่รุนแรง เช่น โรคภูมิแพ้, ความดัน และโรคกระเพาะอาหาร

1.2.6 การรวมกลุ่มในหมู่บ้าน

ในหมู่บ้านหนองหญ้างามมีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรในหมู่บ้านภายใต้การนำของคณะกรรมการหมู่บ้านทั้งหมด 11 กลุ่ม ดังแสดงรายละเอียดในตารางที่ 7 ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลการรวมกลุ่มภายในหมู่บ้านหนองหญ้างาม

ชื่อกลุ่ม/องค์กร	ก่อตั้งเมื่อ	จำนวนสมาชิก		ทุน	
		เริ่มต้น	ปัจจุบัน	เริ่มต้น	ปัจจุบัน
1. ฌาปนกิจ	1 ก.พ. 25	40	101	4,000	10,100
2. เงินสงเคราะห์หมู่บ้าน	10 มี.ค. 38	ไม่ปรากฏ	ไม่แน่นอน	12,500	14,500
3. ออมทรัพย์เพื่อการผลิต	25 พ.ย. 41	113	292	103,800	510,000
4. อาชีพแม่บ้าน	10 ส.ค. 42	96	96	9,400	17,400
5. ชาวชนผู้เลี้ยงไก่	10 มี.ค. 43	15	15	5,000	5,000
6. กองทุนประปา	1 เม.ย. 43	187	245	1,900,000 (งบฯก่อสร้าง)	105,000
7. เงินสงเคราะห์ผู้ยากไร้	1 ม.ค. 44	20	20	40,000	40,000
8. อสม.และแม่บ้าน	18 ก.พ. 44	ไม่ปรากฏ	30	8,000	8,400
9. เกษตรกรและเลี้ยงปลา	1 มี.ค. 44	13	40	100,000	102,250
10. กองทุนหมู่บ้าน	1 ก.ค. 44	115	115	1,000,000	30,000
11. สัจจะกองทุนหมู่บ้าน	1 ก.ค. 44	115	115	0	37,980

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

จากการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามรูปแบบการประเมินแบบซิปป์โมเดล สามารถนำเสนอผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านโดยภาพรวมได้ดังนี้

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A: หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

2.1.1.1 นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน พบว่า โดยทั่วไปแล้วทั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนฯ รวมไปถึงประชาชนทั่วไปในหมู่บ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนฯ มีความเข้าใจตรงกันว่า “ กองทุนหมู่บ้านเป็นนโยบายของรัฐบาลที่จัดสรรงบประมาณให้แก่หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1,000,000 บาท เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้าน โดยให้ประชาชนได้กู้ยืมเงินไปลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ เช่น ทำนา ทำสวน ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ หรือประกอบธุรกิจที่ก่อให้เกิดรายได้ในหมู่บ้าน โดยอาจเป็นโครงการที่ทำใหม่หรือนำเงินกู้ไปปรับปรุง ขยายกิจการเพิ่มเติมก็ได้ ซึ่งรัฐบาลไม่ได้ให้กู้ยืมเปล่าๆ ต้องคิดดอกเบี้ยด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มฐานเงินทุน และดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นนั้นก็จะถูกนำไปจัดสรรเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน รัฐบาลต้องการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯกันเอง ให้ประชาชนเลือกคณะกรรมการกองทุนฯขึ้นเป็นแกนนำหลักในการบริหารจัดการ และดูแลกฎระเบียบของกองทุนฯ ที่คนในหมู่บ้านร่วมกันจัดตั้งขึ้น”

ทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

จากการสอบถามประชาชนในหมู่บ้านหนองหญ้างาม และคณะกรรมการกองทุนฯ ต่างก็มีทัศนคติที่แตกต่างกันออกไปทั้งแง่ดี และแง่ไม่ดี พอสรุปเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

แง่ดี 1. เป็นทุนที่รัฐบาลให้มาเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้

2. เป็นกองทุนฯที่ให้ชาวบ้านรู้จักการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนฯ กันเอง เกิดการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างคนในหมู่บ้าน

3. เป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีทุนในการประกอบอาชีพ ถึงแม้จะไม่มากนักต่อผู้กู้ 1 ราย แต่ก็สามารถนำไปเป็นทุนส่วนหนึ่งเพื่อใช้ประกอบอาชีพได้ แต่เมื่อกู้ไปแล้วจะต้องทำการตรวจสอบให้ดีกว่านำไปใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์หรือไม่

4. ให้ชาวบ้านรู้จักรับผิดชอบ รู้จักเก็บออม เนื่องจากมีหนี้สินที่ต้องชดใช้ หากบริหารเงินไม่เป็น เมื่อครบกำหนดระยะเวลาก็จะไม่มีเงินชดใช้หนี้

- แง่ไม่ดี 1. เป็นการเพิ่มภาระหนี้สินของประชาชน จากที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้น
2. เป็นการลงทุนที่เสี่ยงของรัฐบาล เพราะประชาชนอาจไม่สามารถชดใช้หนี้คืนได้ทั้งหมด บางส่วนอาจเป็นหนี้สูญ รัฐบาลน่าจะเอาเงินไปลงทุนในภาคกิจการที่มั่นคงกว่านี้ น่าจะก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจมากกว่า
3. เนื่องจากการบริหารจัดการกองทุนฯ โดยคณะกรรมการกองทุนฯ ซึ่งเป็นคนในพื้นที่ มีความเป็นกันเอง การขอกู้ยืมเป็นไปด้วยความสะดวก ประชาชนไม่ค่อยให้ความสำคัญกับโครงการ ดังนั้น จึงมีผู้กู้บางรายนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์
4. เป็นบ่อเกิดของความขัดแย้งในหมู่บ้าน เช่น กรณีทำโครงการขอกู้ในลักษณะเดียวกัน วงเงินที่ขอกู้เท่ากัน ความจำเป็นในการใช้เงินเท่าๆกัน แต่รายหนึ่งได้รับการอนุมัติ อีกรายไม่ได้รับการอนุมัติ โดยไม่ได้รับการชี้แจงเหตุผลที่ชัดเจนจากคณะกรรมการฯ ก็จะส่งผลให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างคนในหมู่บ้าน
5. หากมีระบบพรรคพวก อิทธิพล ในหมู่บ้าน ก็จะส่งผลให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อการดำเนินงานของกองทุนฯ ตั้งแต่การคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนฯ การอนุมัติเงินกู้ รวมไปถึงการส่งคืนและดอกเบี้ยของเงินทุน ผลประโยชน์บางส่วนอาจตกอยู่ที่คนกลุ่มหนึ่ง ไม่ได้กระจายลงสู่หมู่บ้านอย่างเต็มที่อย่างที่คาดหวังไว้
- 2.1.1.2 เงิน 1 ล้านบาท เป็นเงินงบประมาณที่ได้จัดสรรลงให้แก่ท้องถิ่น ภายใต้โครงการกองทุนหมู่บ้าน จำนวน 1 ล้านบาท หมู่บ้านหนองหญ้างามได้รับการอนุมัติเงินจำนวนนี้ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 ซึ่งได้รับอนุมัติเป็นหมู่บ้านแรกของอำเภอเมืองนครราชสีมา เป็นการแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของหมู่บ้านที่จะรับการจัดสรรเงินมาเพื่อใช้กระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้าน ตามแนวนโยบายของรัฐบาล
- 2.1.1.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน คณะกรรมการของกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามมีทั้งสิ้น 15 ท่าน ซึ่งได้รับการคัดเลือกของประชาชนตามระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 หมวด 5 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยที่แต่ละท่านมีประสบการณ์และความชำนาญในการปฏิบัติหน้าที่ตรงกับตำแหน่งที่ได้รับมอบหมาย ประกอบกับแต่ละท่านต่างมีตำแหน่งหน้าที่ในการบริหารงานของกลุ่มต่างๆ ในหมู่บ้าน จึงทำให้หมู่บ้านหนองหญ้างามมีคณะกรรมการกองทุนที่มีความเข้มแข็ง ที่จะสามารถบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านให้ประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งตำแหน่งหน้าที่ของคณะกรรมการมีดังนี้

- ประธานกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	1	ท่าน
- รองประธานกองทุนหมู่บ้าน	จำนวน	1	ท่าน

- เลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการ รวม	จำนวน	2	ท่าน
- เภรัญญิกและผู้ช่วยเหรัญญิก รวม	จำนวน	3	ท่าน
- ประชาสัมพันธ์และผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ รวม	จำนวน	2	ท่าน
- ผู้ส่งเสริมและดูแลติดตามเงินกู้ รวม	จำนวน	4	ท่าน
- ผู้ตรวจสอบ รวม	จำนวน	2	ท่าน

2.1.1.4 ผู้สมัครขอกู้เงิน กองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามมีสมาชิกทั้งหมด 115 ราย มีสมาชิกผู้ประสงค์ขอกู้เงิน 44 ราย คิดเป็น 38.26% ของจำนวนสมาชิกทั้งหมด แสดงให้เห็นว่ามีผู้ให้ความสนใจขอกู้เงินจากกองทุนฯพอสมควร โดยผู้สมัครขอกู้เงินทั้ง 44 ราย ได้เขียนโครงการและรายละเอียดต่างๆเพื่อขอกู้เงิน ซึ่งโครงการของผู้สมัครขอกู้เงินนั้นมีวัตถุประสงค์เป็นไปตามข้อกำหนดของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นการแสดงให้เห็นว่า ผู้สมัครขอกู้เงินทั้ง 44 ราย มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้านในระดับที่ดี

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A

2.1.2.1 กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน พบว่า คณะกรรมการกองทุนจะมีการคัดเลือกผู้กู้เงินโดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลายๆด้าน เพื่อความยุติธรรมต่อผู้สมัครขอกู้ทุกคน และต้องคำนึงถึงความสามารถในการทำธุรกิจ เพื่อนำเงินมาชดใช้คืนให้แก่กองทุนด้วย โดยกระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของหมู่บ้านหนองหญ้างามมีดังนี้

- ยื่นความจำนงค์ขอกู้เงินกองทุนฯ พร้อมเขียนโครงการให้ชัดเจนว่าต้องการกู้เงินเพื่อวัตถุประสงค์อะไร ระบุรายละเอียด และแผนการใช้จ่ายเงินอย่างชัดเจน
- คณะกรรมการกองทุนฯพิจารณาโครงการที่สมาชิกยื่นขอู้ ถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการนั้นๆ หากโครงการใดมีโอกาสเป็นไปได้สูงและเป็นประโยชน์ต่อทั้งครอบครัวและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน จึงจะได้รับพิจารณาให้กู้
- หนึ่งครัวเรือนสามารถยื่นขอู้ได้หลายโครงการ แต่จะพิจารณาโครงการของหัวหน้าครอบครัวถึงความเป็นไปได้ และจะอนุมัติให้กู้ก่อนผู้อาศัย
- กรรมการกองทุนฯจะพิจารณาลักษณะของโครงการ โดยจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เช่น ต้องเป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำสวน, เลี้ยงสัตว์, ลงทุนเพื่อค้าขาย, เพิ่มศักยภาพในการทำงาน เช่น ซื้ออุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพ รวมไปถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายด้วย
- พิจารณาประวัติผู้ขอู้และผู้ค้ำประกัน รวมไปถึงหลักทรัพย์ของผู้กู้ว่าจะสามารถชดใช้หนี้คืนให้แก่กองทุนฯได้หรือไม่ รวมไปถึงพิจารณาภาระหนี้สินของผู้กู้และผู้ค้ำประกันด้วย

2.1.2.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้ประสงค์ของผู้จะมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมตามโครงการที่ยื่นขอกู้ยืมแล้ว แต่สำหรับผู้ที่ยังไม่เคยทำกิจกรรมตามที่ยื่นขอกู้มาก่อน คณะกรรมการก็จะแนะนำให้ไปปรึกษาและหาความรู้จากผู้ที่เคยมีประสบการณ์และความชำนาญมาก่อน และคณะกรรมการก็จะช่วยแนะนำเกี่ยวกับการบริหารเงินที่กู้มาได้ว่าจะจัดสรรเงินทุนอย่างไร เพื่อให้ธุรกิจดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่อง

2.1.2.3 การรับชำระหนี้ของกองทุน พบว่า หมู่บ้านหนองหญ้างามมีการรับชำระเงินกู้เป็นรายปี โดยมีการออกหนังสือเตือนเพื่อให้ผู้กู้ทราบถึงกำหนดการชำระหนี้และจำนวนเงินที่ต้องชำระ จะมีการแจ้ง 2 ครั้ง คือ 2 เดือนและ 1 เดือน ก่อนถึงกำหนดการชำระหนี้ และเมื่อถึงวันชำระหนี้ ผู้กู้จะนำเงินไปชำระคืนที่ธนาคาร แล้วนำหลักฐานการชำระเงินมามอบให้แก่คณะกรรมการกองทุนผู้รับผิดชอบ ขณะนำเสนอสารนิพนธ์ฉบับนี้ (สิงหาคม 2545) ยังไม่ครบกำหนดการชำระหนี้คืนแก่กองทุน อยู่ในระหว่างการแจ้งเตือนผู้กู้ จากการสอบถามผู้กู้ พบว่าได้เตรียมเงินสำหรับชำระคืนแก่กองทุนแล้ว บางรายยังขาดอยู่แต่ไม่มาก คาดว่าจะสามารถหาเงินชำระคืนได้ทันตามกำหนด และจากการสอบถามคณะกรรมการ คณะกรรมการคาดว่า จะได้รับการชำระหนี้คืนครบ 100% แต่อาจจะล่าช้ากว่ากำหนดไปบ้าง แต่ไม่น่าจะเกิน 1 เดือน

2.1.2.4 การทำบัญชีของกองทุน พบว่า คณะกรรมการผู้รับผิดชอบหน้าที่ด้านการทำบัญชี เป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจในการทำบัญชี ประกอบกับได้เข้ารับการฝึกอบรมการทำบัญชีจากคณะกรรมการส่วนกลางที่จัดขึ้น ทำให้บัญชีที่ทำมีความถูกต้อง เรียบร้อย ง่ายต่อการศึกษาและตรวจสอบ

2.1.2.5 การช่วยหาตลาด พบว่า โดยส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีตลาดสำหรับจำหน่ายผลผลิตอยู่แล้ว จะมีเฉพาะบางรายที่เริ่มทำธุรกิจใหม่ คณะกรรมการก็จะช่วยแนะนำตลาดเพื่อจำหน่ายให้ เช่น ถ้าเป็นผลิตภัณฑ์ประเภทอาหาร ก็จะติดต่อให้ส่งจำหน่ายตามร้านค้าภายในตำบล หรือให้นำไปวางจำหน่ายที่ศูนย์จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้าน ซึ่งทำให้ผู้กู้มีสถานที่จำหน่ายสินค้าที่ผลิตขึ้น

2.1.2.6 การเก็บเงินสัจจะสะสม หมู่บ้านหนองหญ้างามมีการเก็บเงินสัจจะทุกๆ 6 เดือน ตามจำนวนหุ้น โดยเก็บหุ้นละ 10 บาท ซึ่งสมาชิกกองทุนทั้ง 115 ราย มีหุ้นกับกองทุนทั้งสิ้น 1,266 หุ้น ตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกองทุนถึงปัจจุบัน (สิงหาคม 2545) มีการเก็บเงินสัจจะแล้ว 3 ครั้ง คือ เมื่อเริ่มสมัครเข้าเป็นสมาชิก (กรกฎาคม 2544), เดือนมกราคม 2545 และเดือนกรกฎาคม 2545 ซึ่งยอดรวมจากการเก็บเงินสัจจะสะสมทั้งหมด คือ 37,980 บาท ในการเก็บเงินสัจจะสะสมแต่ละครั้งได้รับความร่วมมือจากสมาชิกอย่างดีในการมาชำระเงิน โดยจะมีผู้มาชำระเงิน

ตรงตามกำหนดประมาณ 80% ที่เหลืออีก 20% จะมาชำระทีหลัง เนื่องจากในกำหนดวันชำระนั้น ศึกษาระ ไม่สามารถนำเงินมาชำระได้

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกได้ 3 ด้าน ดังนี้

2.1.3.1 ผลโดยตรง พบว่า มีผู้ได้รับอนุมัติให้กู้เงินจำนวน 43 ราย จากผู้สมัครขอกู้เงิน 44 ราย โดยแยกเป็นกู้รายบุคคล 41 ราย และกู้ในรูปกลุ่มองค์กร 2 กลุ่ม คิดเป็น 97.73% ของผู้สมัครขอกู้ ยอดเงินที่ให้ผู้ทั้งหมด 970,000 บาท ที่เหลืออีก 30,000 บาท เป็นเงินกันเพื่อผู้ถูกเงิน แต่ไม่มีผู้กู้ โดยยอดเงิน 970,000 บาท ที่อนุมัติให้กู้ สามารถจำแนกตามวัตถุประสงค์ของการกู้เงินได้ดังนี้

2.1.3.1.1 พัฒนาอาชีพ

- การผลิตทางการเกษตร

ปลูกพืช	คือ	ชมพู	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	50,000	บาท
ปลูกพืช	คือ	ผักชนิดต่างๆ	จำนวน	14	ราย	รวมเงินกู้	275,000	บาท
ปลูกพืช	คือ	ทำนา	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	15,000	บาท
เลี้ยงสัตว์	คือ	ปลาดุก	จำนวน	6	ราย	รวมเงินกู้	200,000	บาท
เลี้ยงสัตว์	คือ	เป็ด, ไก่	จำนวน	4	ราย	รวมเงินกู้	65,000	บาท
เลี้ยงสัตว์	คือ	สุกร	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	20,000	บาท
- ค่าขาย	คือ	ขายของชำทั่วไป	จำนวน	3	ราย	รวมเงินกู้	80,000	บาท

- การบริการ

ช่างซ่อม	คือ	ซ่อมรถจักรยานยนต์	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	20,000	บาท
ตัดผมเสริมสวยที่	บ้านหนองหญ้างาม	จำนวน	3	ราย	รวมเงินกู้	75,000	บาท	
- อุตสาหกรรมในครอบครัว	คือ	โรงสีข้าว	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	50,000	บาท
- อื่นๆ	คือ	ทำเบาะโซฟา	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	15,000	บาท

2.1.3.1.2 สร้างงาน (ของกลุ่มองค์กร)

- กลุ่มผู้เลี้ยงปลา	สมาชิกกลุ่ม	1	ราย	รวมเงินกู้	20,000	บาท
- แปรรูปผลผลิตสินค้า เบเกอรี่ ขนม	สมาชิกกลุ่ม	1	ราย	รวมเงินกู้	5,000	บาท

2.1.3.1.3 ลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

- หาปัจจัยอาชีพ เพื่อการค้าขาย	จำนวน	5	ราย	รวมเงินกู้	80,000	บาท
--------------------------------	-------	---	-----	------------	--------	-----

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า หมู่บ้านหนองหญ้างามเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ดังนั้นผู้กู้เงินส่วนใหญ่จึงกู้เงินไปเป็นส่วนเสริมในการประกอบอาชีพหลักของตนให้มีทุนเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น สิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นพร้อมๆกับการกู้เงินกองทุน คือกองทุนมีเงินสะสมจากเงินออมที่จะ

ทั้งจากสมาชิกผู้กู้ และไม่ได้กู้เงิน เป็นจำนวนเงิน 37,980 บาท ซึ่งจะนำมาสมทบกับเงินกองทุน เพื่อให้ประโยชน์ตามข้อกำหนดที่ได้ตั้งไว้ในระเบียบกองทุน อีกทั้งหมู่บ้านหนองหญ้างาม ยังมีชื่อเสียงในด้านการบริหารจัดการกองทุนได้ประสบผลสำเร็จ มีผู้มาศึกษาดูงานของกองทุนฯ จากอำเภอต่างๆ ในจังหวัดนครราชสีมา และจากต่างจังหวัด เป็นระยะๆ และยังได้รับการคัดเลือกจากทางคณะกรรมการระดับจังหวัด ให้เป็นหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านอีกด้วย

2.1.3.2 ผลกระทบโดยตรง พบว่า จากการพิจารณาอนุมัติเงินกู้ของคณะกรรมการ มีผู้ประสงค์ขอกู้เงินเพียง 1 ราย ที่ไม่ได้รับอนุมัติให้กู้ เนื่องจากไม่มีบุคคลค้ำประกันให้ จึงทำให้ผู้กู้รายนี้เกิดความไม่พอใจเพื่อนบ้านที่ไม่ยอมค้ำประกันให้ คณะกรรมการจึงเข้าแก้ไขปัญหาโดยหากไม่มีบุคคลค้ำประกัน ให้นำหลักทรัพย์มาค้ำประกันแทน แต่ผู้ประสงค์ขอกู้รายนี้ก็ไม่ได้นำหลักทรัพย์มายื่นต่อคณะกรรมการ ดังนั้นคณะกรรมการจึงมีมติไม่ให้กู้ และผลกระทบโดยตรงอีกประการหนึ่งที่มีต่อกิจการผู้กู้ก็คือ เมื่อผู้กู้เงินไปแล้วนำไปลงทุนทำให้เกิดการขยายกิจการเพิ่มขึ้น มีรายได้เพิ่มจากเดิมสำหรับผู้กู้ที่ดำเนินกิจการอย่างจริงจัง แต่ก็มีผู้กู้บางรายที่ดำเนินธุรกิจแต่ไม่ต่อเนื่อง จึงทำให้กิจการของผู้ก้อยังคงอยู่เช่นเดิม ไม่มีการขยายกิจการเพิ่มเติม แต่จากการกู้เงินไปดำเนินกิจการนั้นไม่ได้ก่อให้เกิดกิจการใหม่ๆ ขึ้นในหมู่บ้าน เพราะผู้กู้นำเงินที่กู้ได้ไปลงทุนเพิ่มเติมในการประกอบอาชีพหลัก เช่น ทำสวนผัก, ผลไม้, ถั่วเขียว, เสริมสวย เป็นต้น

2.1.3.3 ผลกระทบทางอ้อม พบว่า การดำเนินกิจการของกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชาวบ้านและคณะกรรมการ จนส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการจัดการบริหารเงินกู้ให้เกิดดอกผล เพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้าน ส่งผลให้หมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ เพราะชาวบ้านมีการประกอบอาชีพทุกครัวเรือน มีการรวมกลุ่มของบรรดาเกษตรกร อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน และจากการที่กองทุนหมู่บ้านประสบผลสำเร็จนี้เอง ทำให้ท้องถิ่นเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ เพราะมีการมาศึกษาดูงานจากท้องถิ่นอื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ชุมชนอื่นรู้จักผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของหมู่บ้านหนองหญ้างาม เช่น ขนหมูไทย, ขนหมูเบอร์รี่ เป็นต้น เป็นการขยายตลาดผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านให้กว้างขวางขึ้นอีกด้วย

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้แต่ละราย

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.1.1 ความรู้ความสามารถของผู้กู้และครอบครัว จากการประเมินความสามารถของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม พบว่า ผู้กู้และครอบครัวมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆกัน ดังนี้

ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านการเลี้ยงปลาอุก	4	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านเกษตรกรรม (ปลูกผัก)	14	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านทำสวนชมพู	1	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านการทำนา	1	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านเสริมสวย	3	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านการทำขนมไทย	1	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านการทำเบาะโซฟา	1	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีอาชีพหลักคือการรับจ้างแต่อยากทำกิจการเพิ่มเติม	9	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีอาชีพหลักคือรับราชการแต่อยากทำกิจการเพิ่มเติม	1	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านการค้าขาย	4	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านการซ่อมรถจักรยานยนต์	1	ครอบครัว
ครอบครัวที่มีความรู้ความชำนาญด้านกิจการโรงสีข้าว	1	ครอบครัว

2.2.1.2 ทรัพย์สินของผู้กู้และครอบครัว จากการสอบถามผู้กู้เงินรายบุคคลจำนวน 41 ราย สามารถสรุปทรัพย์สินที่ผู้กู้ให้ข้อมูล คือ จำนวนการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดิน ได้ดังนี้

ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวน ต่ำกว่า 1 ไร่ จำนวน	21	ครอบครัว
ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวน 1 - 5 ไร่ จำนวน	11	ครอบครัว
ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวน 6 - 10 ไร่ จำนวน	2	ครอบครัว
ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวน 11 - 20 ไร่ จำนวน	2	ครอบครัว
ผู้ถือกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวน 21 - 50 ไร่ จำนวน	5	ครอบครัว

จากข้อมูลข้างต้นพบว่า ผู้กู้ที่มีที่ดินไม่เกิน 1 ไร่ มี 21 ครอบครัว จาก 41 ครอบครัว คิดเป็น 51.22% ซึ่งก็คือมีเฉพาะที่อยู่อาศัยเท่านั้น เมื่อผู้กู้กลุ่มนี้ทำธุรกิจ จึงมีความจำเป็นต้องเช่าที่ดินของผู้อื่นเพื่อเป็นสถานที่ในการประกอบกิจการ ทำให้ต้นทุนของกิจการสูงขึ้น

2.2.1.3 หนี้สินของผู้กู้ พบว่า ผู้กู้เงินจากกองทุนฯ นั้น มีหนี้สินอยู่กับธนาคารของรัฐและนายทุนนอกระบบ อยู่ก่อนการกู้เงินจากกองทุนฯ ทั้งหมด 26 ครอบครัว จำแนกได้ดังนี้

เป็นหนี้ธนาคารของรัฐ รวม 17 ครอบครัว จำนวนเงินรวมประมาณ 1,390,000 บาท

เป็นหนี้นายทุน รวม 1 ครอบครัว จำนวนเงินรวมประมาณ 60,000 บาท

เป็นหนี้ทั้งธนาคารและนายทุน รวม 8 ครอบครัว จำนวนเงินรวมประมาณ 1,790,000 บาท

อีก 15 ครอบครัว และ 2 องค์กร มีหนี้กับกลุ่มต่างๆในหมู่บ้านแต่เป็นจำนวนเงินไม่มากนัก

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นว่า หากผู้ทำธุรกิจประสบผลสำเร็จ ก็จะสามารถมีเงินสดใช้หนี้ ให้เหลือลดน้อยลง ทำให้ความเป็นอยู่ของครอบครัวเริ่มดีขึ้น แต่ในทางตรงกันข้าม หากธุรกิจประสบกับภาวะขาดทุน หนี้สินของผู้ก็จะเพิ่มมากขึ้นเช่นกัน

2.2.1.4 อาชีพหลักของผู้กู้ ผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม 43 ราย มีอาชีพหลักดังต่อไปนี้

เลี้ยงปลาดุก	จำนวน	4	ครอบครัว
ปลูกผัก	จำนวน	14	ครอบครัว
ทำสวนชมพู่	จำนวน	1	ครอบครัว
เสริมสวย	จำนวน	3	ครอบครัว
ธุรกิจส่วนตัว	จำนวน	4	ครอบครัว
รับจ้าง	จำนวน	9	ครอบครัว
ค้าขาย	จำนวน	4	ครอบครัว
รับราชการ	จำนวน	2	ครอบครัว
อยู่ในรูปกลุ่มองค์กร	2	กลุ่ม	คือ กลุ่มผู้เลี้ยงปลา และกลุ่มแม่บ้าน

2.2.1.5 รายได้ของครอบครัว จากการเก็บข้อมูลรายได้ของผู้เงินรายบุคคลจำนวน 41 ราย พบว่ามีรายได้ในช่วงต่างๆกัน ดังนี้

30,000 - 50,000 บาทต่อปี	จำนวน	5	ครอบครัว
50,001 - 100,000 บาทต่อปี	จำนวน	22	ครอบครัว
100,001 บาทต่อปี ขึ้นไป	จำนวน	14	ครอบครัว

2.2.1.6 ประสบการณ์ในการดำเนินกิจการ จากการสอบถามผู้กู้เงิน พบว่า ผู้กู้ที่กู้เงินไปเพื่อลงทุนในอาชีพทางการเกษตร (ปลูกผัก) มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพมากกว่า 10 ปี, กลุ่มอาชีพเลี้ยงปลาดุก มีประสบการณ์ 3-4 ปี, กลุ่มอาชีพเสริมสวย 6-8 ปี, กลุ่มอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย และรับราชการ 6-7 ปี และกลุ่มอาชีพรับจ้าง ส่วนใหญ่เพิ่งจะเริ่มทำกิจการ

ในปีที่ขอกู้เงินจากกองทุนฯ ซึ่งอาจทำให้ธุรกิจไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากขาดความรู้ และประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจที่เลือกทำ

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.2.1 จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมจากกองทุน ผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม ทั้ง 43 ราย ได้รับการจัดสรรเงินกู้ในจำนวนที่แตกต่างกันตามความประสงค์ของผู้กู้ สามารถจำแนก ได้ดังนี้

ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน	50,000 บาท	มี	8	ราย
ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน	20,000 บาท	มี	13	ราย
ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน	15,000 บาท	มี	19	ราย
ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน	10,000 บาท	มี	2	ราย
ผู้ที่ได้รับอนุมัติเงินกู้จำนวน	5,000 บาท	มี	1	ราย

โดยผู้กู้จะนำเงินที่กู้มาได้จากกองทุนฯ เป็นทุนส่วนหนึ่งซึ่งช่วยเสริมกิจการของผู้กู้ ซึ่งผู้กู้นั้นมีทุนบางส่วนอยู่ก่อนแล้ว จะสังเกตเห็นว่าผู้กู้ส่วนใหญ่จะกู้เงินอยู่ในช่วงจำนวน 15,000 - 20,000 บาท ด้วยเหตุผลหลักๆ คือ ผู้กู้ไม่กล้ากู้เงินในจำนวนเงินที่สูงเพราะกลัวไม่สามารถชดใช้คืนแก่กองทุนได้ ประกอบกับ หากกู้เกิน 20,000 บาท จะต้องมีหลักทรัพย์ค้ำประกัน ซึ่งผู้กู้บางราย มีข้อจำกัดในเรื่องนี้

2.2.2.2 เงินลงทุนจากส่วนอื่นๆ เนื่องจากเงินที่กู้มาได้จากกองทุนฯ นั้นไม่เพียงพอ ต่อการลงทุนในกิจการ ผู้กู้บางรายไม่มีเงินทุนสำรองของตนเอง จึงมีความจำเป็นต้องหา แหล่งเงินทุนจากส่วนอื่นเพิ่มเติม ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็จะไปกู้จากนายทุนนอกระบบ เพราะผู้ได้ ในจำนวนเงินที่สูง แต่มีข้อเสีย คือ จะต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราที่สูง อีกทั้งดอกผลที่เกิดขึ้นจาก การกู้เงินนายทุนนั้นตกเป็นประโยชน์ส่วนตัว ต่างกับดอกผลที่เกิดจากการกู้เงินกองทุนฯ ที่จะถูกนำมาจัดสรรเพื่อประโยชน์ด้านต่างๆ ของหมู่บ้าน

2.2.2.3 วัตถุดิบ, สถานที่, เครื่องจักรและอุปกรณ์ในการทำธุรกิจและประกอบ อาชีพ พบว่า ผู้กู้ทั้งหมดมีสถานที่ในการดำเนินกิจการและประกอบอาชีพที่มั่นคง มีทั้งดำเนิน กิจการที่สถานที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตัวเอง แต่บางรายก็เช่าสถานที่เพื่อประกอบกิจการ แต่จากการ สอบถามผู้กู้ ผู้กู้แจ้งว่าเช่าสถานที่มานานมากแล้ว และเจ้าของก็จะให้เช่าต่อไปเรื่อยๆ จึงถือได้ว่าผู้กู้ ทั้งหมดจะมีสถานที่ที่จะใช้ดำเนินกิจการได้อย่างต่อเนื่อง ส่วนปัจจัยด้านเครื่องจักรและอุปกรณ์ ที่ใช้ดำเนินการนั้นส่วนใหญ่ผู้กู้จะมีอยู่แล้ว จะต้องซื้อเพิ่มเติมบ้างอีกเพียงเล็กน้อย ทางด้านวัตถุดิบ ผู้กู้ก็จะมีแหล่งซื้อประจำ ที่ซื้อได้ในราคาถูกและวัตถุดิบก็มีคุณภาพ หากวัตถุดิบบางส่วนมีปัญหา

ก็จะสามารถเปลี่ยนคืนได้ จึงถือได้ว่าผู้กู้เงินมีวัตถุประสงค์, เครื่องจักรและอุปกรณ์ ซึ่งเป็นปัจจัยนำเข้าในการผลิตที่มีคุณภาพ

2.2.2.4 เทคนิควิธีทำงาน พบว่า ส่วนใหญ่ผู้กู้เงินจากกองทุนจะดำเนินกิจกรรมตามวิธีดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติต่อกันมา ไม่ได้คิดค้นเทคนิควิธีการทำงานใหม่ๆ มาเพื่อพัฒนาธุรกิจ จึงนับเป็นจุดด้อยของเทคนิควิธีทำงานของผู้กู้ ที่อาจจะส่งผลให้การดำเนินธุรกิจของผู้กู้ได้ผลผลิตไม่เต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น

2.2.2.5 กำลังทำงาน พบว่า ผู้กู้ส่วนใหญ่จะทำงานกันเองโดยบุคคลในครอบครัว หากแรงงานไม่เพียงพอจึงจะจ้างแรงงานเพิ่มเติม โดยส่วนใหญ่ก็จะเป็นการจ้างแรงงานกันเองภายในหมู่บ้าน แต่ถ้ายังไม่เพียงพอ ก็จะไปจ้างจากต่างหมู่บ้าน ซึ่งถือเป็นข้อดี เพราะก่อให้เกิดการจ้างงาน แม้จะไม่ได้เป็นการจ้างงานประจำ แต่ก็สามารถทำให้ผู้ถูกจ้างมีรายได้เสริมเพิ่มเติม ทำให้เกิดการกระจายเม็ดเงินในหมู่บ้านเพิ่มขึ้น

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.3.1 การทำกิจการอย่างถูกวิธีของผู้กู้แต่ละราย พบว่า ผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ลงทุนโดยมีการวางแผนว่าจะใช้เงินอย่างไร และมีการดำเนินการตามขั้นตอนการทำงานของกิจการนั้นๆ รู้จักการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถูกทาง ผู้กู้จะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างต่อเนื่องและมีผลกำไร แต่มีจุดด้อยบางประการคือ บางขั้นตอนในการดำเนินกิจการนั้น อาจทำให้ต้นทุนสูงขึ้น ส่งผลให้กำไรลดลง เช่น การให้อาหารปลาถูก โดยปกติต้องให้อาหารทุกวันในปริมาณที่กำหนด แต่ปลาถูกมักกินอาหารที่ให้ไม่หมด ส่งผลให้น้ำเน่าเสีย หากลดปริมาณอาหารลง ปลาก็จะกินอิ่มหมดพอดี ไม่เหลืออาหารตกค้างซึ่งจะทำให้ น้ำเน่าเสียต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อยขึ้น จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า หากให้อาหารปลาในปริมาณที่กำหนด ปลาจะโตได้มาตรฐาน แต่ต้องเปลี่ยนถ่ายน้ำบ่อย เนื่องจากเศษอาหารตกค้าง ทำให้เกิดต้นทุนการเปลี่ยนถ่ายน้ำ แต่หากลดอาหารลงเหลือในปริมาณที่เหมาะสม น้ำก็จะไม่เน่าเสีย ปลาที่โตได้มาตรฐานเหมือนกัน แต่ผู้กู้สามารถลดต้นทุนด้านอาหารและการเปลี่ยนถ่ายน้ำลงได้ จึงทำให้มีผลกำไรเพิ่มขึ้น เป็นต้น

2.2.3.2 การหาตลาดที่ดี พบว่า ผู้กู้มีตลาดสำหรับส่งผลผลิตอยู่แล้ว แต่หากเป็นผลผลิตทางด้านเกษตร ราคาจะขึ้นลงตามท้องตลาด ไม่สามารถกำหนดราคาที่แน่นอนได้ สำหรับผลผลิตที่ไม่ใช่ด้านเกษตร จะสามารถกำหนดราคาขายที่แน่นอนได้ ผู้กู้ก็จะติดต่อร้านค้าในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง เพื่อส่งสินค้าจำหน่าย ทำให้หมู่บ้านอื่นๆ ได้รู้จักสินค้าที่ผู้กู้ได้ทำการผลิตขึ้น

2.2.3.3 การหาวัตถุประสงค์ที่ดี พบว่า การที่ผู้กู้มีการเลือกสรรวัตถุประสงค์ที่ดีจะทำให้ผลผลิตที่ออกมามีคุณภาพ เป็นที่ต้องการของตลาด แต่ต้นทุนการซื้อวัตถุดิบที่ดีมีคุณภาพนั้น

จะสูงกว่าวัตถุประสงค์โดยทั่วไป ส่งผลให้กำไรลดลงไปบ้าง แต่ลูกค้าก็จะประทับใจในคุณภาพของสินค้า ทำให้ยอดขายสินค้าและผลผลิตเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้เกิดผลกำไรในธุรกิจเพิ่มขึ้นด้วย

2.2.3.4 การหาเครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์ที่ดี พบว่า หากผู้ผู้มีเครื่องจักร, วัสดุ, อุปกรณ์ที่เพียงพอและมีคุณภาพ ก็จะสามารถทำให้ผลิตสินค้าได้ทันกับความต้องการของตลาด สินค้าที่ผลิตนั้นมีมาตรฐานเหมือนกันทุกๆชิ้น แต่การเครื่องจักร, วัสดุ, อุปกรณ์ที่ดีนั้น จะต้องลงทุนค่อนข้างสูง แต่เป็นการลงทุนในช่วงเริ่มแรกของกิจการ เมื่อดำเนินกิจการไปเรื่อยๆก็จะได้ทุนส่วนนี้กลับคืน

2.2.3.5 การทำบัญชีรายรับรายจ่ายของกิจการ พบว่า ผู้กู้เงินกองทุนฯ ไม่ค่อยจะให้ความสำคัญกับการทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีเพียงส่วนน้อย คือ 10 ราย จาก 43 ราย ที่มีการทำบัญชีรายรับรายจ่าย ซึ่งนับเป็นจุดด้อย เพราะการไม่ทำบัญชีจะทำให้ไม่สามารถทราบต้นทุน รายได้ รวมไปถึงผลกำไรที่แท้จริงของกิจการได้ แต่ผู้กู้ 10 ราย ที่ทำบัญชีจะได้เปรียบ เพราะทราบค่าใช้จ่ายและรายรับที่แท้จริง มีประโยชน์ต่อการจะนำไปใช้เพื่อเป็นข้อมูลในการขยายกิจการต่อไปได้ในอนาคต ซึ่งก็จะส่งผลให้การขยายกิจการเป็นไปอย่างมีทิศทาง เพราะมีข้อมูลที่ใช้อ้างอิงได้

2.2.3.6 การวิเคราะห์ประเมินธุรกิจที่ทำ พบว่า ผู้กู้เงินมีการประเมินธุรกิจที่ทำ แต่เป็นไปในลักษณะของการประเมินอย่างคร่าวๆ ใช้เพียงผลกำไรเป็นตัวตัดสิน ไม่ได้มีองค์ประกอบอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อช่วยประเมินว่าธุรกิจประสบผลสำเร็จหรือไม่ หากผู้กุนำปัจจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง มาช่วยประเมินธุรกิจที่ทำ ก็จะช่วยให้ผู้กู้ประสบความสำเร็จในธุรกิจมากยิ่งขึ้น

2.2.3.7 การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและการประยุกต์ปรับปรุงวิธีดำเนินการ พบว่า ผู้กู้ไม่ค่อยมีโอกาสศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ และไม่ค่อยสนใจที่จะเรียนรู้และปรับปรุงเกี่ยวกับธุรกิจที่ทำ มักใช้วิธีการแบบดั้งเดิม เพราะเห็นว่าทำเหมือนเดิมก็มีกำไร จึงเป็นจุดด้อยในการทำธุรกิจ เพราะถ้าผลิตภัณฑ์ที่ออกสู่ท้องตลาดไม่ได้รับการปรับปรุงพัฒนา ก็จะไม่ได้รับการตอบรับที่ดีจากผู้บริโภค

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

2.2.4.1 ผลโดยตรง เมื่อผู้กู้เงินจากกองทุนฯ ได้นำเงินที่กู้ไปลงทุนทำกิจการและประกอบอาชีพแล้วพบว่า ผลจากการทำธุรกิจ คือผู้กู้มีรายได้เพิ่มเติมจากผลกำไรที่ขายผลผลิต อีกทั้งผลผลิตบางส่วนที่ได้ยังเก็บไว้ใช้ในครอบครัว สำหรับผู้กู้ที่ประสบผลสำเร็จในธุรกิจก็จะได้รับการยกย่องเป็นตัวอย่างเมื่อมีผู้มาศึกษาดูงาน ทำให้ผู้กู้มีชื่อเสียง เกิดความพึงพอใจและภูมิใจในธุรกิจที่ทำ

2.2.4.2 ผลกระทบโดยตรง เมื่อผู้กู้ประสบผลสำเร็จในธุรกิจที่ทำ ผู้กู้ก็จะเริ่มขยายกิจการเพิ่มเติม เพื่อให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น และรู้จักการนำเทคนิค, วิธีการต่างๆที่ได้เรียนรู้ควบคู่

กับการทำธุรกิจ มาปรับปรุงใช้เมื่อได้ทำการขยายกิจการเพิ่มเติม ซึ่งถือเป็นข้อดี เพราะจะทำให้กิจการของผู้ที่มีความก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จ

2.2.4.3 ผลกระทบทางอ้อม พบว่า ผู้กู้เกิดการรู้จักการพึ่งพาตนเอง รู้จักนำความรู้ความสามารถที่มีอยู่เพื่อมาดำเนินธุรกิจ เมื่อผู้กู้สามารถดำเนินธุรกิจให้ประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง ก็จะส่งผลให้ธุรกิจที่ทำอยู่มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ทำให้ผู้กู้และครอบครัวมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเมื่อครอบครัวมีธุรกิจเป็นของตนเองก็อาจจะทำให้ลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นกลับมาช่วยงานของครอบครัว

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามกลุ่มอาชีพต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 8 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพทำสวนชมพู

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - สารเคมีสำหรับกำจัดแมลง ปุ๋ยสำหรับใส่บำรุงต้นชมพู - อุปกรณ์ที่ใช้ในสวน เช่น อุปกรณ์รดน้ำ เครื่องตัดหญ้า เป็นต้น - จำนวนแรงงานที่เพียงพอ - เทคนิควิธีการดูแลต้นชมพู เช่น การตัดแต่งกิ่ง การเด็ดดอกที่ไม่สมบูรณ์ทิ้ง เป็นต้น - ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์และการได้รับการจัดสรรน้ำอย่างเพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินกระบวนการปลูก, ตัดแต่งกิ่ง, การดูแลต้นชมพูให้สมบูรณ์, การให้ปุ๋ย ฉีดยา ตามระยะเวลาที่เหมาะสม - การหาตลาดส่งผลผลิตและการหาความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิต - การคัดเลือกปุ๋ยและยาฆ่าแมลงที่มีประสิทธิภาพ
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้เป็นเงินจากการขายชมพู ในช่วงเดือน มค. -มิย. โดยเฉลี่ยราคา กก. ละ 30 – 35 บาท ปริมาณที่เก็บได้ประมาณ 7 – 10 ตัน ทำเงินได้ประมาณ 350,000 บาท ชมพูที่ปลูกมีรสชาติหวาน อร่อยกรอบ ผลใหญ่ เป็นที่ต้องการของตลาด

ตารางที่ 9 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำอาชีพทำสวนผักชนิดต่างๆ

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - สารเคมีสำหรับกำจัดแมลง ปุ๋ยสำหรับใส่บำรุงผัก - อุปกรณ์ที่ใช้ในสวน เช่น อุปกรณ์รดน้ำ เป็นต้น - จำนวนแรงงานที่เพียงพอ - เทคนิควิธีการดูแลผักชนิดต่างๆ - ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ - การได้รับการจัดสรรน้ำจากกรมชลประทานอย่างเพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ เพื่อใช้ในการเพาะปลูก - การดำเนินการปลูกผัก ใส่ปุ๋ย ตามกำหนดระยะเวลา การดูแลกำจัดวัชพืชและแมลงรบกวน การให้ฮอร์โมนเพื่อบำรุงผักให้สมบูรณ์ - การหาตลาดส่งผลผลิต
ผลผลิตที่ดี	<p>- มีรายได้เป็นเงินจากการขายผัก โดย 1 ปี จะปลูกผักขายได้ประมาณ 3 – 4 ชุด แต่ราคาขึ้นลงตามท้องตลาด บางชุดมีกำไร บางชุดขาดทุน โดยเฉลี่ยแล้วใน 1 ปี จะมีรายได้ประมาณ 30,000 – 50,000 บาท</p>

ตารางที่ 10 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ทำอาชีพทำนา

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - พื้นที่ทำนาที่มีความอุดมสมบูรณ์และปริมาณน้ำฝนที่เพียงพอ - ปุ๋ยสำหรับบำรุงต้นข้าว - แรงงานที่เพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินการไถนา ปักดำ ใส่ปุ๋ยแก่ต้นข้าว ตลอดจนถึงเก็บเกี่ยวผลผลิต - การหาตลาดเพื่อขายข้าว - การคัดเลือกปุ๋ยที่มีประสิทธิภาพ
ผลผลิตที่ดี	<p>- ได้ข้าวเปลือก 180 กระสอบ บนพื้นที่นา 20 ไร่ โดยผู้ดูแลขายประมาณ 100 กระสอบ ราคากระสอบละ 320 บาท ได้เงิน 32,000 บาท ที่เหลือเก็บไว้รับประทานและเก็บไว้เป็นเมล็ดพันธุ์ปีต่อไป</p>

ตารางที่ 11 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ค้าชีพเลี้ยงปลาอุก

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่ผู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - การมีบ่อเลี้ยงปลาที่มีขนาดเพียงพอ, การมีน้ำในปริมาณที่เพียงพอ - อุปกรณ์ที่จำเป็นในกระบวนการ เช่น เครื่องสูบน้ำ, แรงงานที่เพียงพอ - เทคนิคการเลี้ยงปลา, การบำบัดน้ำเสีย, ยาและสารเคมีที่ใช้ในบ่อปลา - มีแหล่งซื้ออาหารปลาที่มีคุณภาพ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การคัดเลือกลูกปลาที่มีขนาดพอเหมาะ แข็งแรง เพื่อปล่อยลงบ่อปลา - การดูแลเลี้ยงปลา การให้อาหารในช่วงวันต่างๆให้เหมาะสม การให้ยา การเปลี่ยนถ่ายน้ำ การคัดเลือกยาและสารเคมีที่มีคุณภาพ - การติดต่อผู้รับซื้อปลาที่ให้ราคายุติธรรม
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการขายปลาดุก โดย 1 ปี จะเลี้ยงปลา 3-4 ชุด ปกติการเลี้ยงปลามักไม่ค่อยขาดทุน เพราะราคาปลาลงไม่มาก โดยปกติราคาประมาณ กก.ละ 20 – 25 บาท ใน 1 ปี จะมีรายได้ประมาณ 500,000 - 800,000 บาท

ตารางที่ 12 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ค้าชีพเลี้ยงเป็ดและไก่

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่ผู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - พื้นที่ในการเลี้ยงที่เพียงพอและเป็นสัดส่วน - อุปกรณ์ในการเลี้ยงเป็ด ไก่ อาหาร และยารักษาโรคที่เพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การคัดเลือกซื้อลูกเป็ด, ลูกไก่ ที่แข็งแรง ยา, อาหาร และอุปกรณ์ที่ดี - การเลี้ยงที่ถูกต้อง การให้อาหารในปริมาณที่เหมาะสม การรักษาโรคและการให้วัคซีนป้องกัน - การหาตลาดขายตัวไก่, เป็ด และขายไข่
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการขายไข่ และตัวไก่, เป็ด ได้ประมาณ 3-4 ชุดต่อปี มีรายได้ประมาณ 20,000 - 25,000 บาทต่อปี โดยไก่ที่เลี้ยงเป็นไก่บ้านเนื้อแน่น ไข่แดง เป็นที่นิยมของผู้บริโภค

ตารางที่ 13 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ค้าอาชีพเลี้ยงหมู

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - พื้นที่ในการเลี้ยงที่เพียงพอและเป็นสัดส่วน - อุปกรณ์ในการเลี้ยงหมู อาหาร และยารักษาโรคที่เพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การคัดเลือกซื้อลูกหมู ที่สมบูรณ์แข็งแรง - การเลี้ยงที่ถูกต้อง การให้อาหารในปริมาณที่เหมาะสม การรักษาโรค และการให้วัคซีนป้องกัน - การหาตลาดขายตัวหมู - การคัดเลือกอุปกรณ์ที่มีมาตรฐาน รวมไปถึงอาหารและยาด้วย
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการขายหมู โดยขายเมื่อหมูมีน้ำหนักตัวละ 80 – 90 กก. ในราคา กก.ละ 25 – 30 บาท 1 ปี เลี้ยงได้ 3 ชุด ชุดละประมาณ 5 – 8 ตัว มีรายได้ใน 1 ปี ประมาณ 30,000 – 50,000 บาท

ตารางที่ 14 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้ค้าอาชีพค้าขาย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - มีวัตถุดิบ สถานที่ วัสดุและอุปกรณ์เพื่อการค้าขายที่เพียงพอและมีคุณภาพ - เทคนิควิธีการค้าขายของผู้ดูแลแต่ละราย
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - กรณีขายของชำ มีกลยุทธ์ในการขายที่จูงใจลูกค้าให้เข้าซื้อของในร้าน มีการตั้งราคาที่เหมาะสม - กรณีขายอาหาร มีการผลิตโดยใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ ต้องสะอาด รสชาติดี ราคาเหมาะสม - มีบริการที่ดีต่อลูกค้า
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการค้าขาย โดยการขายของชำมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 15,000 – 20,000 บาท การขายอาหารมีรายได้ประมาณเดือนละ 15,000 – 18,000 บาท

ตารางที่ 15 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพซ่อมรถจักรยานยนต์

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - ความรู้ความสามารถและความชำนาญในการซ่อมรถจักรยานยนต์ - การมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เพียงพอในการซ่อม - การมีสถานที่เพื่อเปิดเป็นร้านซ่อมรถจักรยานยนต์
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการซ่อมแซมรถให้ลูกค้าด้วยความซื่อสัตย์ เน้นการบริการและคุณภาพ เพื่อให้การใช้งานของรถที่ซ่อมมีประสิทธิภาพเหมือนเดิม - การเลือกซื้ออะไหล่ที่มีคุณภาพ เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการซ่อมแซม - ทำการซ่อมแซมให้แล้วเสร็จทันตามกำหนดเวลาที่ลูกค้ากำหนด
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการซ่อมรถจักรยานยนต์ ประมาณเดือนละ 12,000 – 18,000 บาท

ตารางที่ 16 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพช่างเสริมสวย

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - ความรู้ความสามารถและความชำนาญในการทำเสริมสวย - การมีเครื่องมือและอุปกรณ์ที่เพียงพอในการให้บริการ - การมีสถานที่เพื่อเปิดเป็นร้านเสริมสวย
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ดำเนินการให้บริการด้านต่างๆให้ลูกค้าด้วยความซื่อสัตย์ เน้นการบริการและคุณภาพ - การเลือกซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่มีคุณภาพ เพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในการให้บริการ - ทำการให้บริการด้วยความรวดเร็ว มีการจัดการให้บริการตามลำดับก่อนหลัง
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการทำเสริมสวย ประมาณเดือนละ 20,000 – 25,000 บาท

ตารางที่ 17 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพอุตสาหกรรมในครอบครัว

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - ความรู้ความสามารถและความชำนาญในธุรกิจที่ทำ - มีเครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์ ในการดำเนินธุรกิจที่เพียงพอ - มีสถานประกอบการที่เหมาะสม - มีแรงงานที่เพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - การดำเนินธุรกิจที่เน้นคุณภาพ เพื่อให้ผลผลิตที่ออกมาดีและเรียบร้อย - การเลือกซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานเพื่อดำเนินการผลิต - มีการดูแลบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ดำเนินงานให้มีสภาพการใช้งานที่ดีอยู่เสมอ - มีการใช้แรงงานให้ถูกต้องเหมาะสมกับงาน ใครมีฝีมือด้านใด ก็ให้ทำงานด้านนั้น
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการทำเบาะโซฟา ประมาณเดือนละ 20,000 – 25,000 บาท - มีรายได้จากกิจการโรงสีข้าว ประมาณเดือนละ 35,000 – 50,000 บาท

ตารางที่ 18 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพกลุ่มแม่บ้านผลิตขนมเบเกอรี่

ปัจจัยนำเข้าที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - เงินทุนที่กู้ได้จากกองทุนและกู้จากแหล่งอื่นๆ - ความรู้ความสามารถและความชำนาญในการทำงานชนิดต่างๆ - มีเครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์ ในการดำเนินธุรกิจที่เพียงพอ - มีสถานประกอบการที่เหมาะสม - มีแรงงานที่เพียงพอ
กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - ทำการผลิตขนม โดยคัดเลือกวัตถุดิบที่ดี มีคุณภาพ ผลิตด้วยกระบวนการทำที่สะอาด มีมาตรฐาน คำนึงถึงรสชาติ และราคาขายที่เหมาะสม - การหาตลาดเพื่อส่งขนมจำหน่ายให้ได้จำนวนมาก เพื่อเพิ่มยอดขายให้แก่กลุ่ม

ตารางที่ 18 แสดงเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้อาชีพกลุ่มแม่บ้านผลิตขนมเบเกอรี่ (ต่อ)

กระบวนการที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีการทำบัญชีรายรับและรายจ่ายของกลุ่มอย่างเป็นระบบ เพื่อจัดสรรผลกำไรให้กับสมาชิกอย่างยุติธรรม - การไปศึกษาดูงานของกลุ่มแม่บ้านชุมชนอื่นๆ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาของกลุ่มของตน
ผลผลิตที่ดี	<ul style="list-style-type: none"> - มีรายได้จากการขายขนมเบเกอรี่ให้ร้านค้าต่างๆ รวมทั้งออกร้านในงานต่างๆ ประมาณเดือนละ 30,000 – 35,000 บาท - มีการจัดสรรผลกำไรที่ได้จ่ายคืนให้สมาชิก ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น - กลุ่มมีชื่อเสียงในด้านทำขนมเบเกอรี่และประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการ

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นอกจากผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละรายที่ได้สรุปไว้ในผลการประเมินในหัวข้อที่ 2 แล้ว ยังมีผลที่เกิดขึ้นจากเงินที่กู้จากกองทุนมาได้ ผู้กู้ไม่ได้นำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพและทำธุรกิจทั้งหมด มีการแบ่งเงินที่กู้มาได้จำนวนหนึ่งไปทำการชำระหนี้เก่า ส่งผลให้เหลือเงินเพื่อลงทุนในโครงการไม่เต็มตามที่กำหนดไว้ในโครงการที่ขอกู้ และเมื่อลงทุนน้อย ก็จะส่งผลให้ผลผลิตที่ได้ออกมาน้อย รายรับที่เข้ามา ก็จะน้อยตามไปด้วย ดังนั้น เมื่อครบกำหนดทำการชำระคืนเงินแก่กองทุนฯ อาจจะมีผู้กู้บางรายมีเงินสำหรับชำระคืนไม่เพียงพอ อาจจะต้องไปกู้เงินจากแหล่งอื่นมาเสริม เพื่อให้เพียงพอต่อการชำระหนี้ ก่อให้เกิดปัญหาทางกินหาง ผู้กู้ก็จะมีหนี้สินหมุนเวียนต่อไปเรื่อยๆ ถ้าเป็นเช่นนี้ ภาวะความเป็นอยู่ของผู้กู้ อาจไม่ดีขึ้นมากเท่าใดนัก

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การบรรลุเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พบว่า

5.1.1 การเกิดกองทุน พบว่า การจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านได้รับความสนใจและความร่วมมือจากชาวบ้านของหมู่บ้านเป็นอย่างดี เมื่อมีกองทุนเกิดขึ้นทำให้ชาวบ้านมีแหล่งเงินทุนหมุนเวียน เพื่อนำไปลงทุนพัฒนาอาชีพ ทำให้มีรายได้เพิ่มเติม ช่วยแก้ปัญหาคนว่างงานในหมู่บ้านให้มีงานทำจากการลงทุนทำธุรกิจของตนเอง หรือในทางอ้อม ก็จะเข้าไปเป็นลูกจ้างของผู้กู้เงินเพื่อไปลงทุนทำกิจการ และทางกองทุนฯ ได้มีการกำหนดการจัดสรรกำไรประจำปี

ของกองทุน เพื่อพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่างๆ เพื่อเป็นสวัสดิการให้กับผู้ด้อยโอกาส, ผู้สูงอายุ ในหมู่บ้าน เป็นทุนการศึกษาให้เด็กเรียนดีแต่ยากจน ทำให้สวัสดิภาพของชาวบ้านดีขึ้น

5.1.2 ระบบบริหารกองทุน พบว่า หมู่บ้านหนองหญ้างามประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารจัดการกองทุน เนื่องจาก คณะกรรมการกองทุนมีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารกองทุนอื่นๆที่มีในหมู่บ้าน อยู่ก่อน ประกอบกับคณะกรรมการบางท่านดำรงตำแหน่งสำคัญในระดับตำบล เช่น กำนัน, ประธานกรรมการบริหาร อบต.หนองกระทุ่ม ท่านจึงมีความชำนาญด้านการจัดการ อีกทั้ง มีการวางแผนงานที่จะทำล่วงหน้าไว้เป็นระยะๆ จึงทำให้การดำเนินงานของกองทุนฯเป็นไปอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบระเบียบ รวมไปถึงการที่ชาวบ้านให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมประชุม และทำกิจกรรมต่างๆ แต่มีจุดด้อยบางประการคือ ชาวบ้านไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็น เพราะคิดว่าตนเองไม่มีความรู้ความสามารถ จึงทำให้บทบาทในด้านการบริหารจัดการกองทุน โดยส่วนมากตกอยู่ที่คณะกรรมการ, กลุ่มผู้นำ และผู้ที่มีความรู้ภายในหมู่บ้าน ซึ่งนับเป็นกลไก สำคัญในการบริหารจัดการกองทุนให้สำเร็จ จึงได้รับการยกย่องจากอำเภอเมืองนครราชสีมา ให้เป็นกองทุนฯตัวอย่างที่ประสบผลสำเร็จในการดำเนินงาน มีคณะกรรมการกองทุนจากหมู่บ้าน อื่นๆมาศึกษาดูงานและขอข้อมูล เพื่อนำไปเป็นแบบอย่างในการบริหารจัดการกองทุน

5.1.3 การเรียนรู้เพื่อการพึ่งพาตนเอง พบว่า ผู้กู้เงินจากกองทุนฯเพื่อนำไปลงทุน ทำกิจการ มีการกระตือรือร้นที่จะดำเนินกิจการให้ประสบผลสำเร็จ เช่น ผู้เริ่มทำกิจการใหม่ มีการไปสอบถาม ศึกษาหาความรู้กับผู้ประกอบกิจการนั้นๆจนชำนาญแล้ว ซึ่งถือเป็นการถ่ายทอด ภูมิปัญญาเพื่อใช้ในการดำเนินกิจการของผู้กู้ สำหรับผู้ที่กู้เงินมาเพื่อเสริมการดำเนินการ ก็มีการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาและเพิ่มผลผลิตให้มากขึ้น มีการรวมกลุ่มกันเพื่อทำงาน เมื่อเกิดปัญหาในธุรกิจ ที่ทำก็จะช่วยกันคิดหาทางปรับปรุงและแก้ไข ทำให้เกิดความต่อเนื่องทางธุรกิจ

5.1.4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า เมื่อผู้กู้ได้กู้เงินจากกองทุนฯ สำหรับ ผู้ว่างงานทำให้มีเงินทุนประกอบอาชีพ และผู้ที่มีกิจการอยู่แล้วได้ขยายกิจการเพิ่มเติม ส่งผลให้ มีรายได้เข้าสู่ครอบครัวมากขึ้น ทำให้ระดับความเป็นอยู่ของผู้กู้ดีขึ้น เมื่อผู้กู้มีรายได้ ก็เกิดการ จับจ่ายใช้สอยภายในหมู่บ้าน เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้าน

5.2 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านซึ่งเป็นปัจจัยด้านบวกที่ช่วยส่งเสริมและปัจจัยด้านลบ ที่ขัดขวางการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

5.2.1 ความเข้มแข็งของหมู่บ้านซึ่งเป็นปัจจัยด้านบวก พบดังนี้

5.2.1.1 สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี

5.2.1.2 สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์

5.2.1.3 สมาชิกในหมู่บ้านขกย่องคนทำความดี

5.2.1.4 สมาชิกในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.2.1.5 สมาชิกในหมู่บ้านมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้

5.2.1.6 ครอบครัวในหมู่บ้านมีความอบอุ่นอยู่พร้อมหน้า รักใคร่ปรองดอง
กัน

5.2.1.7 ในหมู่บ้านมีการรวมตัวตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน จำนวนทั้งหมด
11 กลุ่ม

5.2.1.8 ในหมู่บ้านมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน จากการ
จัดประชุม และการสอบถามพูดคุย

5.2.1.9 ในหมู่บ้านมีการช่วยเหลือเด็ก สตรี คนชรา คนพิการ และ
ผู้ด้อยโอกาส

5.2.1.10 ในหมู่บ้านมีกลุ่มผู้นำที่เข้มแข็ง เป็นนักพัฒนา มีคุณธรรม
ปัจจัยอื่นๆที่ช่วยส่งเสริมงานกองทุนฯให้บรรลุวัตถุประสงค์

- การตรงต่อเวลาในการเข้าร่วมประชุม หรือทำกิจกรรมต่างๆตามที่นัดหมาย

- ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

- มีการประชาสัมพันธ์และการประสานงานที่ดีระหว่างคณะกรรมการและสมาชิกกองทุน
รวมไปถึงชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนด้วย

5.2.2 ปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน

5.2.2.1 ประชาชนไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานกองทุนฯ
หากได้รับความคิดเห็นส่วนนี้ อาจนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกองทุนได้

5.2.2.2 การนำเงินบางส่วนที่ได้รับจากการกู้เงิน ไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ เช่น
นำเงินไปชำระหนี้เก่า เป็นต้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปและอภิปรายผล

จากการติดตามผลการประเมิน โครงการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการประเมิน คือ

1. เพื่อทราบว่า กระบวนการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด

1.1 หมู่บ้านหนองหญ้างาม มีแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการลงทุนในการพัฒนาอาชีพ เพิ่มรายได้ และสวัสดิภาพที่ดีของประชาชนในหมู่บ้าน

1.2 ประชาชนในหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีความสามารถในการร่วมกันบริหารและจัดการกองทุนฯ

1.3 เกิดกระบวนการพึ่งพาตนเองในหมู่บ้าน ในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา, เสริมสร้างศักยภาพ และส่งเสริมเศรษฐกิจพอเพียงในหมู่บ้าน

1.4 เกิดการยกระดับความเป็นอยู่และเกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านหนองหญ้างาม

2. เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งของหมู่บ้านซึ่งเป็นปัจจัยด้านบวกที่ช่วยส่งเสริมและปัจจัยด้านลบที่ขัดขวางการดำเนินการกองทุนหมู่บ้าน ว่ามีปัจจัยใดบ้าง

โดยมีวิธีการในการดำเนินการคือ ใช้รูปแบบการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาเฉพาะกรณี มีพื้นที่ศึกษา คือ หมู่บ้านหนองหญ้างาม หมู่ที่ 1 ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แนวคิดและรูปแบบการประเมินแบบซิปป์ (CIPP Model) จากนั้นเริ่มทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลและกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม มีวิธีการเก็บข้อมูลจากข้อมูลมือสอง, การสังเกต, การสัมภาษณ์, การสอบถาม และการจัดเวทีประชาคม โดยใช้แบบรายงานต่างๆเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาจัดระบบแยกข้อมูลเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าสถิติสำหรับข้อมูลเชิงปริมาณและการจัดกลุ่มข้อมูล แยกประเภทให้ตรงกับประเด็นที่ต้องการประเมิน เมื่อได้ข้อมูลที่ตรงตามประเด็นที่ต้องการแล้ว ทำการสรุปความ สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ แล้วทำการนำเสนอผลการประเมินโครงการในรูปแบบสารนิพนธ์

จากการประเมินโครงการกองทุนของหมู่บ้านหนองหญ้างาม มีผลการดำเนินการ โดยสรุป ดังนี้

โดยภาพรวมของการบริหารจัดการกองทุน เริ่มจากการที่รัฐบาลมีนโยบายกองทุนหมู่บ้าน จัดสรรให้หมู่บ้านละ 1 ล้านบาท โดยหมู่บ้านหนองหญ้างามมีการจัดตั้งกองทุนตามนโยบายดังกล่าว เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2544 มีการเตรียมพร้อมในด้านต่างๆ เช่น การจัดเวทีชี้แจงรายละเอียดของกองทุนฯ การเปิดรับสมัครสมาชิก การเตรียมจัดทำระเบียบข้อบังคับกองทุนฯ เป็นต้น ซึ่งคณะกรรมการกองทุนที่ได้รับการเลือกตั้งจากชาวบ้านเป็นแกนนำในการดำเนินการ จนกระทั่งมีความพร้อม เพียงพอที่จะได้รับการจัดสรรเงินกองทุนจำนวน 1 ล้านบาท โดยหมู่บ้านหนองหญ้างามได้รับเงินโอนเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม 2544 จากนั้นทำการปล่อยเงินกู้ตามโครงการที่สมาชิกยื่นขอกู้จำนวน 3 ครั้ง คือ

- ครั้งที่ 1 วันที่ 4 กันยายน 2544 มีผู้กู้จำนวน 26 ราย
- ครั้งที่ 2 วันที่ 7 กันยายน 2544 มีผู้กู้จำนวน 15 ราย
- ครั้งที่ 3 วันที่ 11 กันยายน 2544 มีผู้กู้จำนวน 2 ราย

รวมปล่อยเงินกู้ทั้งสิ้น 41 ราย และ 2 กลุ่มองค์กร เป็นเงินรวม 970,000 บาท และกันไว้สำหรับเป็นเงินฉุกเฉิน 30,000 บาท โดยมีการนำไปใช้ลงทุนประกอบอาชีพดังนี้

พัฒนาอาชีพ

- การผลิตทางการเกษตร

ปลูกพืช	คือ	ชมพู	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	50,000	บาท
ปลูกพืช	คือ	ผักชนิดต่างๆ	จำนวน	14	ราย	รวมเงินกู้	275,000	บาท
ปลูกพืช	คือ	ทำนา	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	15,000	บาท
เลี้ยงสัตว์	คือ	ปลาดุก	จำนวน	6	ราย	รวมเงินกู้	200,000	บาท
เลี้ยงสัตว์	คือ	เป็ด, ไก่	จำนวน	4	ราย	รวมเงินกู้	65,000	บาท
เลี้ยงสัตว์	คือ	สุกร	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	20,000	บาท
- ค้าขาย	คือ	ขายของชำทั่วไป	จำนวน	3	ราย	รวมเงินกู้	80,000	บาท

- การบริการ

ช่างซ่อม	คือ	ซ่อมรถจักรยานยนต์	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	20,000	บาท
ตัดผมเสริมสวยที่		บ้านหนองหญ้างาม	จำนวน	3	ราย	รวมเงินกู้	75,000	บาท
- อุตสาหกรรมในครอบครัว	คือ	โรงสีข้าว	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	50,000	บาท
- อื่นๆ	คือ	ทำเบาะโซฟา	จำนวน	1	ราย	รวมเงินกู้	15,000	บาท

สร้างงาน (ของกลุ่มองค์กร)

- กลุ่มผู้เลี้ยงปลา สมาชิกกลุ่ม 1 ราย รวมเงินกู้ 20,000 บาท
- แปรรูปผลผลิตสินค้า เบเกอร์รี่ ขนม สมาชิกกลุ่ม 1 ราย รวมเงินกู้ 5,000 บาท

ลดรายจ่ายพัฒนาอาชีพ

- หาปัจจัยอาชีพ เพื่อการค้าขาย จำนวน 5 ราย รวมเงินกู้ 80,000 บาท

โดยการปล่อยกู้ตามจำนวนข้างต้น คณะกรรมการกองทุนมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณา คือ

- ยื่นความจำนงค์ขอเงินกองทุนฯ พร้อมเขียนโครงการให้ชัดเจนว่าต้องการเงินเพื่อวัตถุประสงค์อะไร ระบุรายละเอียด และแผนการใช้เงินอย่างชัดเจน

- คณะกรรมการกองทุนฯ จะทำการพิจารณาโครงการที่สมาชิกยื่นขอู้ ถึงความเป็นไปได้ในการดำเนินโครงการนั้นๆ หากโครงการใดมีโอกาสเป็นไปได้สูงและเป็นประโยชน์ต่อทั้งครอบครัวและเศรษฐกิจของหมู่บ้าน จึงจะได้รับพิจารณาให้กู้

- หนึ่งครัวเรือนสามารถยื่นขอู้ได้หลายโครงการ แต่จะพิจารณาโครงการของหัวหน้าครอบครัวถึงความเป็นไปได้ และจะอนุมัติให้กู้ก่อนผู้อาศัย

- กรรมการกองทุนฯ จะพิจารณาลักษณะของโครงการ โดยจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เช่น ต้องเป็นโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพ เช่น ทำสวน, เลี้ยงสัตว์, ลงทุนเพื่อค้าขาย, เพิ่มศักยภาพในการทำงาน เช่น ซื่ออุปกรณ์เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพ รวมไปถึงการแปรรูปผลิตภัณฑ์เพื่อการจำหน่ายด้วย

เมื่อผู้กู้ได้รับการจัดสรรเงินกู้แล้ว คณะกรรมการก็จะแนะนำวิธีทำธุรกิจที่ถูกต้องและมีการชี้แจงเกี่ยวกับการรับชำระหนี้กองทุน คือ จะทำการรับชำระหนี้เป็นรายปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาทต่อปี และข้อกำหนดอื่นๆ ให้เป็นไปตามระเบียบกองทุนฯ

ตลอดระยะเวลาตั้งแต่เริ่มจัดตั้งกองทุนฯ มีการเก็บเงินสัจจะสะสมทั้งหมด 3 ครั้ง คือ เมื่อเริ่มสมัครเข้าเป็นสมาชิก (กรกฎาคม 2544), เดือนมกราคม 2545 และเดือนกรกฎาคม 2545 ซึ่งยอดรวมจากการเก็บเงินสัจจะสะสมทั้งหมด คือ 37,980 บาท

เมื่อผู้กู้เงินจากกองทุนฯ ได้นำเงินที่กู้ไปลงทุนทำกิจการและประกอบอาชีพแล้วพบว่าผลจากการทำธุรกิจ คือผู้กู้มีรายได้เพิ่มเติมจากผลกำไรที่ขายผลผลิต อีกทั้งผลผลิตบางส่วนที่ได้ยังเก็บไว้ใช้ในครอบครัว สำหรับผู้กู้ที่ประสบผลสำเร็จในธุรกิจ ก็จะได้รับยกย่องเป็นตัวอย่างเมื่อมีผู้มาศึกษาดูงาน ทำให้ผู้กู้มีชื่อเสียง เกิดความพอใจและภูมิใจในธุรกิจที่ทำ รวมไปถึงการดำเนินกิจการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามได้รับความร่วมมืออย่างดีจากชาวบ้านและคณะกรรมการ จนส่งผลให้กองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างามมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการจัดการบริหารเงินกู้ให้เกิดดอกผล เพื่อนำมาพัฒนาหมู่บ้าน ส่งผลให้หมู่บ้านมีภูมิคุ้มกันทางด้านเศรษฐกิจ

เพราะชาวบ้านมีการประกอบอาชีพทุกครัวเรือน มีการรวมกลุ่มของบรรดาเกษตรกร อีกทั้งยังได้รับการส่งเสริมเงินทุนจากกองทุนต่างๆที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน และจากการที่กองทุนหมู่บ้าน ประสบผลสำเร็จนี้เอง ทำให้ท้องถิ่นเกิดเครือข่ายการเรียนรู้ เพราะมีการมาศึกษาดูงานจากท้องถิ่นอื่นๆ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แลกเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงของแต่ละท้องถิ่น ทำให้ชุมชนอื่นรู้จักผลิตภัณฑ์ที่ขึ้นชื่อของหมู่บ้านหนองหญ้างามเช่น ขนมไทย, ขนมเบเกอร์ เป็นต้น เป็นการขยายตลาดผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้านให้กว้างขวางขึ้นอีกด้วย

โดยจากการประเมินผลโครงการกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม พบว่า กองทุนได้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติกำหนด ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อ1 การเกิดกองทุนหมู่บ้านหนองหญ้างาม เกิดจากความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน รวมไปถึงการได้รับการสนับสนุนในการให้ความรู้จากทางส่วนกลาง โดยผ่านเจ้าหน้าที่ทางอำเภอเมืองนครราชสีมา ประกอบกับการมีคณะกรรมการที่มีความรู้ความสามารถในด้านการบริหารจัดการ มีประสบการณ์ในการจัดตั้งและดูแลบริหารกลุ่มองค์กรต่างๆในหมู่บ้านและในระดับตำบล จึงเป็นแกนนำสำคัญส่วนหนึ่งที่ทำให้กองทุนหมู่บ้านที่เกิดขึ้น เป็นกองทุนที่เข้มแข็ง มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการกระตุ้นเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อ2 การมีระบบบริหารกองทุนที่ดีของหมู่บ้านหนองหญ้างาม เกิดจากมีการจัดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจน คณะกรรมการกองทุนมีการแบ่งหน้าที่กันทำอย่างถูกต้องตามความชำนาญของแต่ละคน ประกอบกับมีการวางแผนงานการดำเนินการกองทุนเป็นระยะ มีการเรียกประชุม และติดตามผลงาน มีการรายงานชี้แจงต่อชาวบ้านและส่วนกลางเป็นระยะ ซึ่งนับได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานที่ดี เป็นระบบทำให้กองทุนดำเนินการประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์ข้อ3 มีการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองเกิดขึ้นในหมู่บ้านระดับหนึ่ง เพราะมีการจัดเวทีประชาคมเพื่อและเปลี่ยนเรียนรู้อยู่เป็นระยะ แต่ยังไม่ถึงขั้นพึ่งตนเองได้ทั้งหมด ยังต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรภายนอกเพื่อมาแลกเปลี่ยน ชี้แจง และให้ความรู้เพิ่มเติม เพื่อก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้พึ่งพาตนเองได้

วัตถุประสงค์ข้อ4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคม เกิดจากการที่คนในหมู่บ้านมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มองค์กรในหมู่บ้านเพื่อประกอบอาชีพ เช่น กลุ่มเยาวชนผู้เลี้ยงไก่, กลุ่มผู้เลี้ยงปลา, กลุ่มแม่บ้านทำขนม เป็นต้น มีการรวมตัวกันซื้อวัตถุดิบ รวมตัวกันขายผลผลิต ก่อให้เกิดการมีอำนาจในการต่อรองราคา ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ดีของเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวกและด้านลบ ที่ส่งผลต่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

ปัจจัยด้านบวก

1. ชาวบ้านมีความเชื่อมั่นในตัวคณะกรรมการกองทุน ว่าจะเป็นผู้ดำเนินการดำเนินงานเกี่ยวกับกองทุนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ประสบการณ์ของคนในหมู่บ้านที่ประสบความล้มเหลวจากการดำเนินการประกอบอาชีพเพียงลำพังมาก่อน จึงใช้เป็นบทเรียนให้เกิดการเรียนรู้การประกอบอาชีพเป็นกลุ่ม
3. ชาวบ้านให้ความร่วมมือและเสียสละเวลาเข้าร่วมกิจกรรมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับกลุ่มองค์กรอื่นที่เข้ามาศึกษาดูงาน
4. คณะกรรมการมีการประชุมปรึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานกองทุน รวมไปถึงการขอรับคำแนะนำและวิธีแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นภายในกองทุนจากคณะกรรมการส่วนกลาง

ปัจจัยด้านลบ

1. ชาวบ้านยังมีสภาพเป็นลูกหนี้ธนาคาร, นายทุน หรือบางรายเป็นหนี้ทั้งธนาคารและนายทุน ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะรายได้จากการประกอบอาชีพที่ได้ ส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ดังกล่าว ทำให้มีเงินทุนเหลือไม่เพียงพอในการลงทุนครั้งต่อไป กิจการจึงเติบโตได้ค่อนข้างช้า
2. ชาวบ้านส่วนใหญ่คิดว่าตนเองมีความรู้ น้อย ความคิดเห็นของตนเองคงไม่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ จึงไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุม
3. การดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นแบบเรียบง่าย การประกอบอาชีพแบบดั้งเดิม ไม่กระตือรือร้นที่จะหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อการประกอบอาชีพ ทำให้การพัฒนาเทคนิควิธีการประกอบอาชีพเป็นไปได้ช้า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับของกองทุนฯ
 - 1.1 ควรมีการปรับอัตราดอกเบี้ยให้ลดลง เพราะอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 บาทต่อปี ถือว่าค่อนข้างสูง น่าจะทำการปรับลดเหลือ 10 – 12% ต่อปี
 - 1.2 ควรมีการจัดเงินสวัสดิการให้แก่สมาชิกกองทุนฯ ที่เจ็บป่วย เพื่อเป็นเงินช่วยค่ารักษาพยาบาล ถึงแม้ไม่มากนัก แต่ก็มีส่วนช่วยให้สวัสดิภาพของชาวบ้านดีขึ้น
2. ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน
 - 2.1 ควรให้สมาชิกผู้กู้เงินมีการรายงานผลการประกอบธุรกิจให้คณะกรรมการทราบ เป็นระยะๆ เพื่อความสะดวกต่อการติดตามการดำเนินงาน โดยอาจอำนวยความสะดวกให้ผู้กู้

ด้วยการจัดทำแบบฟอร์มส่งให้ผู้ถูกรอกข้อมูลต่างๆ เช่น รายรับ รายจ่าย ปัญหาการดำเนินงาน ฯลฯ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มผู้ถูกใช้ในการใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการกองทุนให้ดียิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

3.1 ควรให้สมาชิกรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพให้เพิ่มมากขึ้น และกู้เงินกองทุนฯ ในนามของกลุ่ม เพื่อพัฒนากลุ่มอาชีพในหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง

3.2 ผู้กู้เงินควรนำเงินกู้ที่ได้ไปลงทุนในการประกอบอาชีพอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนากิจการให้ดีขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม. (2545). **แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)** [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.smethai.net/th/theme/include/detail.asp?ContentID=001&SubContentID=235&ContactID=47>
- กระทรวงการคลัง. (2545). **มูลค่าการนำเข้าจำแนกตามหมวดสินค้าฟุ่มเฟือย** [ออนไลน์]. ได้จาก:
http://203.150.52.175/foc/program/import_export/menu_cus.asp
- คณิต ไช้มุกด์. (2545). **เอกสารประกอบการเรียนวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (อัดสำเนา).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2545). **ดุลการค้า** [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.bot.or.th/bothomepage/databank/Econdata/Graph/G5.htm>
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2545). **สรุปรายงานเศรษฐกิจและการเงิน** [ออนไลน์]. ได้จาก:
http://www.bot.or.th/BOTHomepage/DataBank/Econcond/pressrel/monthly/7-31-2002-Th-I-2/presssthai_Jun02_v1.html
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (บรรณาธิการ). (2544). **รวมบทความทางการประเมินโครงการ** (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุริยา สมุทรคุปต์. (2544). **ปัจจัยเกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนและการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน**. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2544). **สถานะแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อคนและสังคม** [ออนไลน์]. ได้จาก:
http://www.nesdb.go.th/Main_menu/Macro/Devindex_data/dev4.html
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ. (2544). **ความรู้เบื้องต้นกองทุนหมู่บ้าน** [ออนไลน์]. ได้จาก:
<http://www.rajabhat.ac.th/village/index.html>
- อุดม จำรัสพันธุ์ และคณะ. (2545). **ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: สำนักมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.